

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Vojtěch Panáček

Obraz právníků ve filmu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Michal Urban, Ph.D.

Katedra politologie a sociologie

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): [11.06.2018]

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 142 228znaků včetně mezer.

Vojtěch Panáček

V Praze dne 11. června 2018

OBSAH

ÚVOD	1
1. SEZNAM FILMŮ	3
2. ROZBORY	6
2.1. ...A spravedlnost pro všechny	6
2.1.1 Arthur Kirkland	6
2.2. Erin Brockovich	7
2.2.1 Ed Masry	8
2.3. Prvotní Strach.....	8
2.3.1 Martin Vail	9
2.4. Michael Clayton	9
2.4.1 Michael Clayton	10
2.5. Ďáblův Advokát	10
2.5.1 John Milton.....	12
2.5.2 Kevin Lomax	12
2.6. Dokažte mi vinu	12
2.6.1 Ben Klandis	13
2.7. Philadelphia.....	14
2.7.1 Joe Miller.....	15
2.7.2 Andrew Beckett	15
2.8. Porota	15
2.8.1 Rankin Finch	16
2.8.2 Nick Easter	16
2.8.3 Wendell Rohr.....	16
2.9. Provinění	17
2.9.1 Ben Cahill	18
2.9.2 Charles Abrams	18

2.10.	Pár správných chlapů.....	18
2.10.1	Daniel Kaffee.....	20
2.10.2	Joanne Galloway	20
2.11.	Most špiónů	21
2.11.1	James B. Donovan	21
2.12.	Temný rytíř.....	Chyba! Záložka není definována.
2.12.1	Harvey Dent.....	Chyba! Záložka není definována.
2.13.	Soudce	23
2.13.1	Joseph Palmer	24
2.13.2	Hank Palmer	25
2.14.	Pozdravy ze spermabanky	25
2.14.1	Brett	26
2.15.	Hartova válka.....	26
2.15.1	Thomas W. Hart	27
2.16.	Black or White.....	28
2.16.1	Elliot Anderson.....	29
2.16.2	Jeremiah Jeffers	29
2.17.	Ted 2	29
2.17.1	Samantha	30
2.17.2	Patrick Meighan.....	30
2.18.	Dáma ve zlatém	31
2.18.1	Randy Schoenberg.....	32
2.19.	Popírání holocaustu	33
2.19.1	Anthony Julius.....	33
2.19.2	Richard Rampton.....	33
2.20.	Difret.....	34
2.20.1	Meaza Ashenafi	35

2.20.2 Ato Gizaw	36
2.21. Vyvolávač deště.....	36
2.21.1 Rudy Baylor.....	37
2.21.2 Deck Shifflet.....	37
2.21.3 Leo F. Drummond	37
2.22. Konspirátor	38
2.22.1 Frederick Aiken	39
2.22.2 Reverdy Johnson	39
2.23. Causa Wardových.....	40
2.23.1 Jedediah Tucker Ward.....	41
2.23.2 Maggie Ward	41
2.24. Její případ	41
2.24.1 Bill White	42
2.25. Marshall.....	43
2.25.1 Thurgood Marshall	43
2.25.2 Sam Friedman.....	44
2.26. Je to i můj život	44
2.26.1 Campbell Alexander	45
2.26.2 Sara Fitzgerald.....	45
3. TOP 5	Chyba! Záložka není definována.
3.1 Číslo jedna	46
3.2 Číslo dvě.....	51
3.3 Číslo tři	53
3.4 Číslo čtyři	54
3.5 Číslo pět.....	56
ZÁVĚR.....	57
Seznam použitých zdrojů.....	59

1. Seznam použitých internetových zdrojů.....	59
2. Seznam použitých právních předpisů	59
3. Seznam ostatních zdrojů.....	59
Obraz právníků ve filmu – Abstrakt.....	63
Klíčová Slova:	63
Image of lawyers in movies – Abstract	64
Klíčová slova:	64

ÚVOD

Téma „Obraz právníků ve filmu“ jsem si vybral proto, že filmy mám rád a šance nějaké rozebrat do diplomové práce vypadala zábavně. Nutno podotknout, že do té doby jsem takovýchto filmů viděl pár a žádný jsem si nezapamatoval natolik, aby mě bez velkého přemýšlení napadl. Chtěl jsem tedy spojit příjemné s užitečným a doplnit si znalosti z oblasti právní kinematografie. Bohužel už mě nenapadlo, že důvodem téhle neznalosti je jednoduše tíha jednotlivých filmů, opakující se témata a obraz právníků oscilující mezi bojovníky za pravdu a spravedlnost a prachsprostými vydřiduchy zneužívajícími právo k vlastnímu obohacení. Trvalo opravdu dlouho, než jsem objevil film, který se mi líbil a dal se zahrnout do téhle práce. Nakonec se mi myslím podařilo najít zajímavé filmy a většina zde obsažená opravdu stojí za zhlédnutí, i když se nedá zařadit mezi lehké příběhy vhodné k odpočinku. K práci jsem přistoupil s cílem přinést přehledný seznam právních filmů v co nejvíce uživatelsky přívětivém formátu a s podrobnějšími rozbory orientovanými na právní aspekty. Dále jsem měl v úmyslu připojit Top 10, který jsem nakonec vypustil a zařadil na její místo pokus o hlubší analýzu filmů a jejich postav navzájem, jakož i vlivu který mohou mít na reálné vztahy zástupce-zastoupený a na právní vědomí.

Práce je tvořena souhrnem filmů buď přímo z právního prostředí, nebo se zajímavými postavami právníků. Nabízí jejich přehledný seznam s označením, jakého oboru práva se týkají, stručným popisem obsahu, realističnosti, hodnocením kvality a státu původu. Obsah se snažím vylíčit co nejstručněji a zároveň tak, aby to neubralo na diváckém zážitku, pokud se čtenář rozhodne film zhlédnout. Realističnost je samozřejmě relativní, jednak kvůli různorodosti právních odvětví, která se ve filmech objevují, jednak také zastoupených právních řádů. Nejsem samozřejmě odborníkem na všechna odvětví práva a právní řády jednotlivých států, takže pokud tvrdím, že je nějaký film realistický, neznamená to nutně, že tam nejsou žádné odchylky od reálného procesu. Ale z mého pohledu jsou buď nepodstatné, nebo v rozumném rozsahu a snadno rozpoznatelné. Je také potřeba si uvědomit co ten daný film zobrazuje, pokud se odehrává v reálném světě, používám logicky jiné měřítko realističnosti, než když se jedná o svět jasně fiktivní. Rozeznávám tři stupně: realistický, víceméně realistický a nerealistický. Jako nerealistický film hodnotím jen pokud nevěřím, že by se něco takového v jeho rámci

mohlo stát. V hodnocení kvality, které uvádím v tabulce hned za úvodem, se snažím být maximálně objektivní, aby mohlo spolehlivě sloužit při výběru filmu.

Po přehledu filmů následují jednotlivé rozборы, kde se snažím rozebrat hlavně právní stránku filmu a na konci každého je odstavec věnovaný rozboru rozvinutých postav právníků, které ve filmu jsou.

Tabulka je určena pro výběr filmu ke zhlédnutí. Obsah se snažím vylíčit co nejstručněji a zároveň tak, aby to neubralo na diváckém zážitku, pokud se čtenář rozhodne film zhlédnout. V rozboru pak už samozřejmě musím přiblížit děj. Ten tedy poslouží zejména, pokud čtenář nemá zájem film vidět, nebo mu nevadí odhalení děje filmu. Práce by měla přiblížit pohled člověka alespoň marginálně zasvěceného do tajů práva na tyto snímky, a především jejich právní aspekty. V poznámkách pod čarou uvádím pouze některé údaje vzhledem k počtu produkčních společností, které se na některých snímcích podílely. V seznamu použitých zdrojů jsou všechny, které se podílely na samotné produkci filmu, nikoliv pouze na distribuci.

A konečně ve třetí kapitole se snažím o hlubší analýzu filmů i jejich postav prostřednictvím jejich porovnání mezi sebou, následně pak porovnáním s realitou a zkoumám jejich vliv na reálné vztahy zástupce a zastoupeného, jakož i jejich vliv na právní vědomí diváků.

1. SEZNAM FILMŮ

Když jsem s prací začínal vyvstala samozřejmě otázka, jaké filmy do ní zařadit. Úplně první inspiraci jsem čerpal z textu Jakuba Drápala: *Filmy o právnících*¹ (Drápal, 2012). Pak jsem samozřejmě hledal dál a viděl spoustu různých listů filmů z právního prostředí mimo jiné například nejlepších 25 filmů z právního prostředí podle časopisu *Americké advokátní komory*² (American Bar Association), nebo na českém Film serveru³ (Limberk, 2013) a dále spoustu listů různých uživatelů na IMDB⁴ až jsem našel 25 filmů ke kterým jsem získal nějaký vztah, ať už pozitivní nebo negativní a o kterých si myslím že mají pořádko říct. K velké části filmů, které se vyskytují prakticky na každém takovém listu jsem zřejmě ještě nedozrál. Například *Můj bratranec Vinny* (číslo 3 na listu *Americké advokátní komory*) mi přijde jako nudná, otrepaná komedie, která mi nepředala naprosto nic. A já mám zato, že aby mělo smysl o něčem psát, tak k tomu prostě nějaký vztah mít musím. Tak se tedy zrodil tenhle můj výběr, asi by bylo bývalo bezpečnější vzít třeba ten list *Americké advokátní komory* a jet po něm dolů, ale ani mně ani čtenáři by taková práce mnoho nepřinesla.

Název filmu a jeho stručná charakteristika	Obor práva	Realističnost	Hodn ocení	Produkce
...a spravedlnost pro všechny <i>Cesta přehnaně morálního obhájce od zklamání systémem ke konci kariéry.</i>	Trestní	Víceméně realistický	1/5	Americká
Erin Brockovich <i>Asertivní svobodná matka hraje zásadní roli ve skupinové žalobě proti chemičce.</i>	Občanské, odškodnění	Víceméně realistický	4/5	Americká
Prvotní strach <i>Slávychtivý obhájce přijme nemožně vypadající případ, který se dále komplikuje.</i>	Trestní	Realistický	3/5	Americká
Michael Clayton <i>Bývalý státní zástupce s kupou problémů odhaluje spiknutí spojené s vraždou kolegy.</i>	Občanské, odškodnění	Víceméně realistický	3/5	Americká
Dáblův advokát <i>Mladý advokát přesune svou kariéru do New Yorku, kde ho čeká boj o vlastní duši.</i>	Trestní	Nerealistický	2/5	Americká, Německá

¹ Dostupné na webu: <http://jinepravo.blogspot.com/2012/07/jakub-drapal-filmy-o-pravnicich.html>

² Dostupné na webu: <http://www.abajournal.com/gallery/top25movies/>

³ Dostupné na webu: <http://filmserver.cz/clanek/6577/top-10-soud-a-pravnici-ve-filmu/>

⁴ Dostupné na webu: <https://www.imdb.com>

Název filmu a jeho stručná charakteristika	Obor práva	Realističnost	Hodn ocení	Produkce
Dokažte mi vinu <i>Průměrný mafián Jackie obhajuje sám sebe v jednom z nejdelších procesů v historii.</i>	Trestní	Realistický	3/5	Německá, Americká
Philadelphia <i>HIV pozitivní advokát je propuštěn z práce a nucen žalovat na ochranu svých práv.</i>	Občanské, Ústavní	Realistický	5/5	Americká
Porota <i>Dva subjekty nabízí verdikt ke koupi v potenciálně zásadním případě násilí se zbraní.</i>	Občanské, odškodnění	Víceméně realistický	4/5	Americká
Provinění <i>Nepoctivý advokát se zamotává do sítě lži a polopravd, z níž není snadného úniku.</i>	Občanské, Trestní	Víceméně realistický	3/5	Americká
Popírání Holocaustu <i>Popírač Holocaustu proti židovské profesorce historie před anglickým soudem.</i>	Ústavní, Odškodnění	Realistický	4/5	Britská, Americká
Pár správných chlapů <i>Případ usmrcení z nedbalosti v důsledku extrémních metod vojenského výcviku.</i>	Vojenské, Trestní	Víceméně realistický	4/5	Americká
Most špiónů <i>Proces se sovětským špiónem se změni na výměnu zajatců díky jeho advokátovi.</i>	Trestní, Ústavní	Víceméně realistický	3/5	Americká, Německá, Indická
Soudce <i>Soudce je obžalován z vraždy a nucen přijmout pomoc syna, s kterým má složitý vztah.</i>	Trestní	Realistický	4/5	Americká
Pozdravy ze spermabanky <i>Potomci mnohonásobného dárce spermatu se u soudu dožadují jeho totožnosti.</i>	Občanské, Ústavní	Víceméně realistický	4/5	Americká
Hartova válka <i>Mladý syn senátora je zajat a jako student práv nucen obhajovat obviněného z vraždy.</i>	Vojenské, Ústavní	Realistický	3/5	Americká
Black or White <i>Spor o opatrovnictví malé holčičky se silným rasovým podtextem.</i>	Rodinné, Ústavní	Víceméně realistický	4/5	Americká
Ted 2 <i>Oživlý plyšový medvěd žaluje stát o svá lidská práva s cílem adoptovat dítě.</i>	Ústavní	Víceméně realistický	4/5	Americká

Název filmu a jeho stručná charakteristika	Obor práva	Realističnost	Hodn ocení	Produkce
Dáma ve zlatém <i>Dědička významné židovské rodiny uplatňuje svá práva k obrazům ukradeným nacisty.</i>	Ústavní, Občanské	Realistický	5/5	Britská
Difret <i>Tradice versus svoboda a lidská práva na konkrétním případě mladé dívky.</i>	Trestní, Ústavní	Realistický	4/5	Etiopská, Americká
Vyvolávač deště <i>Cesta mladého advokáta od honby ambulancí k zásadnímu pojistnému sporu.</i>	Občanské, Odškodnění	Víceméně realistický	3/5	Americká, Německá
Konspirátor <i>Hon na viníky po atentátu na prezidenta Lincolna se týká i vdovy provozující penzion.</i>	Trestní, Ústavní	Realistický	5/5	Americká
Causa Wardových <i>Otec a dcera proti sobě v soudní síni ve sporu o odpovědnost za výrobní vadu.</i>	Občanské, Odškodnění	Víceméně realistický	3/5	Americká
Její případ <i>Svobodná matka dvou dětí se soudí o ochranu práv žen pracujících v uhelném dole.</i>	Občanské, Ústavní	Nerealistický	2/5	Americká
Marshall <i>Obhajoba nevinného Afroameričana jako prostředek pro boj za práva ostatních.</i>	Trestní, Ústavní	Realistický	4/5	Americká
Je to i můj život <i>Dcera žaluje rodiče o právo rozhodovat o vlastním těle a ponechat si ledvinu.</i>	Občanské	Víceméně realistický	5/5	Americká

2. ROZBORY

2.1. ...A spravedlnost pro všechny⁵

Hlavní postavou filmu je Arthur Kirkland velmi zásadový a morální obhájce specializující se na trestní právo. Film staví na konfliktu nevyhnutelně se odehrávajícím v každém obhájci mezi touhou vyhrát daný soudní spor za každou cenu a docílit spravedlnosti. Každý má právo na obhajobu za použití všech prostředků, které zákon umožňuje a tento důležitý princip je jedním z mnoha zajišťujících spravedlivý proces a co nejmenší procento nesprávných rozhodnutí. Typický problém svědomí postavy obhájce řeší tak, že nechtějí vědět, zda je klient vinen a soustředí se vyloženě na technickou stránku věci, aby uchránili svoje podvědomí před pomalým rozpadem, jak ho můžeme sledovat zde. Arthur je příliš citově zainteresován v každém případě, čímž vystavuje svoje podvědomí nadměrné zátěži pokaždé, když se mu podaří osvobodit vinného klienta, nebo se mu naopak nedaří osvobodit nevinného klienta, protože se na něj obrátil až po marném uplynutí lhůty k podání návrhu na obnovu řízení. Tahle situace je dlouhodobě neudržitelná, ale postava je natolik paličatá, že můžeme sledovat postupný psychický rozklad neopatrného obhájce.

Další problém nastává, pokud je obhajoba příliš úspěšná a podaří se osvobodit podle všeho vinného člověka. V případě Arturova kolegy, který dosáhne osvobození pachatele vraždy za použití technikálie, který povzbuzen tím, že se úspěšně vyhnul spravedlnosti, vraždí znovu. Když je donucen přijmout obhajobu soudce obžalovaného ze znásilnění pod výhružkou vyloučení z advokátní komory je jasné, že situace směřuje k výbuchu. Soudce Flemming se mu jako klient před začátkem úvodních řečí svěří, že by mu nevadilo slečnu „navštívit“ znovu, Arthur to už nevydrží a zásadně poruší svoje povinnosti obhájce tím, že označí svého klienta za pachatele daného trestného činu a pronese celou řeč o dysfunkci systému, ve kterém jde oběma stranám o vítězství namísto odhalení pravdy a spravedlivé rozhodnutí.

2.1.1 Arthur Kirkland

Arthur Kirkland je postava veskrze morální, jejíž v podstatě jediný problém spočívá v přílišné osobní zainteresovanosti ve všech případech. Jen v jednom případě poruší své povinnosti dříve, než dojde ke konečnému rozkladu jeho osobnosti v soudní síni. Byl

⁵ ...A spravedlnost pro všechny [film]. Režie Norman Jewison, USA, 1979. (Jewison, 1979)

obhájcem řekněme mentálně nestabilního jedince obviněného ze zhářství, který mu vyprávěl své fantazie. Jeho nejoblíbenější se týkala zvláště ohavného upálení dvou mladých dívek. Když později ve zprávách informovali o právě takovém činu, dal tip policii, čímž porušil povinnost mlčenlivosti o všech skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem své funkce. Tím jasně ukázal, že je ochoten udělat co je potřeba, a to i za hranicí zákona, když to jinak nejde.

Jak se nepříjemné zkušenosti kupí a frustrace se stupňuje, je s podivem že neskončí jako výše zmíněný kolega v blázinci. Místo toho svou úvodní řečí v případě soudce Flemminga „pouze“ vyhodí svou kariéru i advokátní licenci z okna, přeci jen potvrzení viny svého vlastního klienta nebývá její obvyklou součástí a rozhodně je porušením povinností advokáta vystupujícího jako obhájce. Kdyby to náhodou samo o sobě nestačilo, tak dlouhé prsty jeho klienta se jistojistě postarají o to, že se do soudní síně v roli advokáta už nepodívá. Nakonec se mu tedy konečně dostane úlevy a spokojeně odejde do předčasného advokátního důchodu.

2.2. Erin Brockovich⁶

Erin Brockovich je hlavní postavou stejnojmenného filmu, v němž je vylíčena jako nezdolná žena, která i přes tři rozvody a děti dokáže vybudovat kariéru v advokátní kanceláři. To všechno bez právního vzdělání, zato s koňskou dávkou asertivity. Na začátku filmu se nachází v nezavidělné situaci bez práce a finančních prostředků pečuje o tři děti, a když jí její budoucí šéf Ed Masry slíbí vymoci náhradu škody od viníka autonehody, a nakonec ten spor prohraje, tak po zaplacení nákladů řízení nezbyde jí na účtu už opravdu nic. Situaci vyřeší tím, že ho vysloveně donutí ji najmout jako asistentku. To ovšem nevydrží ani týden, Erin se totiž pustí do přípravy případu, jehož složku dostala na zařazení, na vlastní pěst a Ed ji vyhodí, protože nepřišla do práce. Tohle nedorozumění se rychle vysvětlí a už spolu pokračují až k jedné z největších hromadných žalob a ve své době nejvyššímu odškodnění v historii Americké justice. Cesta samozřejmě není jednoduchá, a když je potřeba případ sdílet s větší advokátní kanceláří čelí Erin nedůvěře a pohrdání ze strany nových kolegů, kterým nějakou dobu trvá se smířit s jejím významem pro daný případ. Ten spočívá hlavně v porozumění situaci poškozených a ve vztahu k nim, respektive v jejich důvěře právě Erin. Všechno nakonec dobře dopadne

⁶ Erin Brockovich [film]. Režie Steven Soderbergh, USA, 2000 (Soderbergh, 2000)

pro všechny strany, kromě tedy znečišťovatelů, kteří musí zaplatit výše zmíněné rekordní odškodné.

Erin dělá v podstatě všechno sama, mimo jiné odebírá vzorky znečištěné půdy naprosto sama, na soukromém pozemku a snad je i sama zkoumá ve své tajné laboratoři. Tyhle naprosto zbytečná zjednodušení pak mohou vyvolat zdání, že reálně se v podobných případech naprosto zbytečně zdržuje získáváním potřebných povolení a vypracováváním posudků. Je tu příliš zdůrazněno, co všechno Erin sama dokáže a dovedeno až do absurdních rozměrů. Zajímavý je posun v jejím vztahu k dětem, začíná jako matka na plný úvazek a končí jako stereotypní americký advokát pracující od rána do večera s nadějí, že děti v dospělosti pochopí, proč na ně nikdy neměla čas. Jejich vztah jde z extrému do extrému tak jistě jakoby jiná možnost ani neexistovala.

Právo sice vidí jako pozitivní věc a nástroj k dosažení spravedlnosti, ale jak sama říká, právníci jsou specialisté na komplikaci jednoduchých věcí, právo není samospasitelné a v rukou bezskrupulózních jedinců se může snadno změnit v ochránce elit na úkor slabších. Důvodem úspěchu Erin je bezpochyby porozumění pro situace rodin s minimem prostředků a stoupajícími náklady na zdravotní péči společně s její schopností komunikace a vysvětlení právních problémů obyčejným lidem tak, aby jim porozuměli a mohli jí důvěřovat.

2.2.1 Ed Masry

Ed Masry je zkušený právník s vlastní praxí s letitou historií představuje přirozenou protiváhu Erin. Dohromady mají zkušenosti právníka na konci aktivní praxe a entuziasmus mladé idealistky na začátku kariéry. Ed funguje v podstatě jako kotva, která Erin drží při zemi a v mezích práva. Bohužel se toho o Edovi ani ostatních právnících ve filmu příliš nedozvíme, protože jsou jednoznačně vedlejšími postavami. Alespoň můžeme v postavě Eda pozorovat obvyklý motiv realismu a racionálního uvažování nedílně spojený s klasickým obrazem právníka.

2.3. Prvotní Strach⁷

Hlavní postavou je prominentní právník Martin Vail, který se rozhodne pro bono obhajovat ministranta obviněného z vraždy biskupa. Všechny důkazy jasně vypovídají o vině mladého Aarona a veřejnost ho již má za jasného pachatele, což je perfektní šance

⁷ Prvotní Strach [film]. Režie Gregory Hoblit, USA, 1996 (Hoblit, 1996)

pro Martina udělat si reklamu, pokud se mu podaří dosáhnout jeho osvobození. Uvěří Aaronově verzi o třetí osobě a postaví obhajobu na tvrzení, že vraždu spáchala třetí osoba.

V průběhu řízení ovšem dojde k zásadnímu vývoji, když se ukáže, že Aaron trpí poruchou osobnosti schizofrenního typu a že pachatelem měl být právě Roy, jakožto jeho druhé já. To staví Martina do složité situace, protože se pořád jedná o jednu fyzickou osobu, což neodpovídá jeho dosavadní obhajobě. Rozhodne se tedy pro nepřátelský výslech s cílem vyvolat „vystoupení“ Roye a prokázat tedy, že existuje a vyvolat pochybnosti o Aaronově přičetnosti v době činu. Což se mu podaří a dosáhne zastavení trestního stíhání, za současného uložení ochranného léčení.

Při posledním rozhovoru v cele, před převozem do léčebny se nadšený Roy Martinovi přizná, že to je Aaron, kdo neexistuje a ukončí tak všechny pochybnosti, které ještě snad mohl Martin mít o jeho psychickém stavu a vlastním podílu na osvobození nebezpečného šílence, to všechno jako cena za „levnou“ publicitu. Navíc to ani nemůže nikomu prozradit vzhledem k povinnosti mlčenlivosti obhájce.

2.3.1 Martin Vail

Martin Vail je velmi pragmatický, ale zároveň pořád morální. Vinu svých klientů nezjišťuje, protože je mu jasné, že by se mu pravděpodobně nelíbil výsledek takového pátrání. Místo toho se soustředí na obhajobu a udržuje si od případu i klienta citový odstup tak, aby byl schopný dlouhodobého výkonu svého povolání. Je škoda, že film hlouběji nezkoumá vliv toho případu na jeho osobnost, protože nějaké následky nepochybně zanechá, ale divákům už je film nepředstavuje.

2.4. Michael Clayton⁸

Je příběhem právníka, který ač pracující pro velkou právní kancelář už 12 let není partnerem, dokonce ani nezastupuje klienty před soudem. Místo toho je jeho specializací řešení netradičních problémů pomocí netradičních metod. Je vlastně právníkem nevykonávajícím advokacii, dělá, dalo by se říci špinavou práci, neboli to co si firma nemůže přímo fakturovat. Film neodhaluje, jak a proč se z uznávaného prokurátora stal specialista na řešení netradičních problémů. Prostě představuje Michaela jako akčního zástupce vysílaného tam, kde jsou zájmy firmy v ohrožení a řešení nemůže být dosaženo za pomoci právní expertízy, ale spíše použitím nátlaku odpovídajícího rozsahu.

⁸ Michael Clayton [film]. Režie Tony Gilroy, USA, 2007 (Gilroy, 2007)

Proto, když jeden z partnerů firmy na důležitém jednání s částí žalobců prodělá jakousi psychickou příhodu, při níž se mimo jiné svlékne, je právě Michael vyslán, aby situaci vyřešil. Zjišťuje, že výše zmíněný partner vysadil léky utlumující projevy jeho nevléčitelné duševní nemoci, což mimo touhy nezakrývat zázrak, kterým je lidské tělo u něj vede k nenadálému objevu svědomí a touze po nápravě hříchů týkajících se mimo jiné i firemních tajemství. Bohužel se Michaelovi nedaří ho přesvědčit k návratu na medikamenty a poté co sepíše a nechá rozmnožit jakýsi seznam hříchů, který má sloužit k očistě duše pomocí jakési veřejné zpovědi je navždy umlčen natolik profesionálně, že je případ bez podezření na cizí zavinění rovnou posouzen jako sebevražda. Michaelovi tam pořád něco nehraje, a nakonec objeví i interní memorandum o objednání profesionálních vrahů, se kterým společnost vydírá, uspěje a nahraje výměnu 10 milionů dolarů za svoje mlčení. Tuto nahrávku poskytne jako důkaz a film tedy končí zatčením odpovědných osob.

2.4.1 Michael Clayton

Michael Clayton je postavou permanentně balancující na hraně zákona, přesto mu nejde jen o sebe a i přes spoustu problémů nakonec ukáže svoje kvality, když místo přijetí úplatku, který by ho zajistil na zbytek života, pomůže k dopadení osob zodpovědných za vraždu svého kolegy.

2.5. Ďáblův Advokát⁹

Jak už název napovídá film je prodchnutý náboženskou, v tomto případě křesťanskou mystikou, což by bylo v pořádku, kdyby to bylo spíše v náznacích a metaforách, nikoliv jako zde obraz pekla na zemi kompletní se satanem a jeho plánem na ovládnutí světa. Film začíná klasickým dilematem trestního obhájce, jehož klient se podle všeho jeví vinen, tady navíc dosáhne osvobozujícího verdiktu pomocí zpochybnění výpovědi mladé dívky její diskreditací v soudní síni konstrukcí přehnaných teorií o její předčasné sexuální aktivitě a možném užívání drog na jí popsaném odpoledním soirée se spolužáky ze školy. I když takové praktiky nejsou dovoleny a je to ihned vyškrtáno ze zápisu, stačí to na zpochybnění věrohodnosti její výpovědi v očích poroty.

Po vyhraném sporu ho osloví John Milton jako majitel jedné z nejúspěšnějších advokátních kanceláří v New Yorku a nabídne mu místo. Kevin se příliš dlouho nerozmýšlí a přijímá, chce založit rodinu, takže finanční zajištění je pro něj zásadní a

⁹ Ďáblův advokát [film]. Režie Taylor Hackford. USA/Německo, 1997 (Hackford, 1997)

Florida už je mu stejně malá. Když se jde rozloučit s matkou, dostává se divákům první ochutnávky přehnaného náboženského ladění filmu, protože zrovna po mši vychází z kostela a varuje ho, že New York je ďáblové město a jako takové rozhodně není místem vhodným k založení rodiny. Tohoto varování Kevin Lomax překvapivě nedbá, odjíždí a hned po příjezdu se začíná věnovat poměrně zvláštnímu případu obchodníka se zvířecími vnitřnostmi, u kterého je v podobě rituální oběti kravského srdce naznačeno, že je ve skutečnosti jakýsi čaroděj, nebo alespoň obětuje nějaké neznámé síle, která mu na oplátku plní přání.

Jeho žena je zprvu šťastná, ale postupně se jí odhaluje pravá podstata ostatních manželek a vůbec všech lidí nějakým způsobem spojených s firmou. Právě jejíma očima film předkládá divákovi zrůdy, které se skrývají za atraktivním vzhledem manželek Kevinových spolupracovníků a majitele advokátní kanceláře Johna Milтона samotného. Následuje čím dál absurdnější příběh odhalující Kevina jako syna ďáblova, který po něm chce, aby zplodil potomka s nevlastní sestrou, jehož moc má Johnovi pomoci ovládnout svět. Ovšem ke genovým pokusům se Kevin nechce nechat využít a raději se sám zastřelí. Film končí návratem na začátek, kde Kevin Johnovu nabídku odmítne, ten se ovšem převtělí do novináře a pokouší ho jiným způsobem tentokrát zřejmě za pomoci ješitnosti, když to s chamtivostí nevyšlo.

Je to jeden ze zásadních filmů, který ač má v názvu advokát, tak se práva příliš netýká a věnuje se spíše té druhé části názvu. Postava samotného Kevina je poměrně realistická, jak jen to v takto mytologicky zaměřeném filmu jde, jeho jasnou a největší motivací je uživit sebe a rodinu kterou si chce založit. Je proto jasné, že si nemůže dovolit prohrát svůj první větší spor, protože na malém městě by to znamenalo přijít i o těch pár klientů, které má. Ze stejného důvodu přijme Johnovu nabídku a zůstane vlastně až do konce, protože logicky nechce uvěřit tomu co se kolem něj a hlavně jeho manželky děje. Film mu staví do cesty stále méně uvěřitelné překážky, které ho nutí dělat víc a víc kompromisů v pracovním i rodinném životě.

Ať už jde o jeho první spor, kde hájí „čaroděje“ a pak jeho největší obhajobu vraha vlastní manželky, tady už začíná pochybovat a přemýšlí o možnosti nechat obžalobu vyhrát. Nakonec přeci jen pokračuje ať už kvůli egu, jak tvrdí John, nebo kvůli profesní cti. Dále se ovšem situace už poměrně nesmyslně vyhrocuje znásilněním jeho manželky Johnem, která to už není schopna snášet a na oddělení psychiatrie si otevře krční tepnu skleněným střepem. Jako by to nestačilo, konečně se dozví, že John je jeho otcem a že je to ďábel, což je pro pochybovače, jako jsem já dokázáno tím, že prostřednictvím

křtitelnicí jakýmsi způsobem ovlivní řidiče taxíku, aby srazil Kevinovu matku, zřejmě v obavách z jejího vlivu. Všechno vyvrcholí závěrečnou konfrontací, kde John odhalí svůj plán na ovládnutí světa prostřednictvím syna vzešlého ze spojení jeho dvou dětí, který má být nadán větší mocí, než má on sám. Po tomhle všem šílenství se není čemu divit, když Kevin vytáhne zbraň a chce Johna zastřelit, bohužel ďábla nelze zabít, tak se rozhodne mu zkazit plány alespoň tím, že zastřelí sám sebe, aby předešel zplození jakéhosi prince temnot.

Film by to mohl být opravdu výborný, kdyby byl pojat metaforicky, ďábel by se mohl skrývat v nás všech, nikoli v osobě Johna. Evidentně film chce předložit černobílý obraz s jasně identifikovanou zápornou postavou, kterou může divák snadno nenávidět a nemusí se zabývat odstíny šedi. Ten prvek zkoušené duše Kevina je určitě silný a dalo by se na něm stavět, ovšem opět je to vyhnáno do zbytečných extrémů, kdy nestačí nevěra manželky, ale musí být svedena ďáblem a hodiny souložit ve všech možných i nemožných polohách a následně si vzít život, nemohouce se svou vinou žít.

2.5.1 John Milton

John Milton je doslova ďábel, samotného ho nevidíme praktikovat právo, i když je hlavním partnerem advokátní kanceláře. Soustředí se plně na své plány na ovládnutí světa a na právo mu tak nezbyvá příliš času.

2.5.2 Kevin Lomax

Kevin Lomax je na začátku talentovaným obhájcem bojujícím s tíhou osvobození vinného klienta. Po odchodu do New Yorku se ukazuje jeho materialistická stránka, stejně jako touha po slávě. Když prvotní zaslepení pozlátkem velkoměsta přejde, snaží se nalézt správnou cestu zejména pod vlivem své matky, která mu ukazuje, co se z něj stalo a jaký vliv to má na jeho rodinu. Nakonec tedy po strastiplné duševní pouti nachází svou cestu, jenom aby se byl nucen zabít k narušení ďábových plánů. Ze začátku je postavou realistickou, ale bohužel s vývojem filmu se kvůli nemožným okolnostem mění nejdříve na zbloudilce a poté na mučedníka.

2.6. Dokažte mi vinu¹⁰

Drama odehrávající se především v soudní síni v rámci jednoho z nejdelších procesů v historii americké justice. Jackie DiNorscio je společně s dalšími 19 údajnými členy rodiny Lucchesiů obviněn z účasti na organizované zločinecké skupině a následující

¹⁰ Dokažte mi vinu [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

soudní proces trvá skoro celé dva roky. V jeho rámci je soudu představeno více než 90 svědectví a 850 důkazů. (Rangel, 1988)

Film začíná čtyřnásobným postřelením Jackieho jeho bratrancem Tonym, který se posléze ve strachu z pomsty stane hlavním svědkem obžaloby. Jackie jako člen mafie samozřejmě s policií nespolupracuje, ale překvapivě se ani jinak Tonymu nechtěl pomstít s ohledem na jeho závislost na drogách, která ho k tomuto činu vedla. Jakmile se Jackie uzdraví, hned se vrací k obživě obchodem s drogami, ale z nového dodavatele se vyklube agent v utajení, takže místo snadného výdělků putuje na 30 let do vězení. Několik měsíců poté mu okresní státní zástupce nabídne snížení trestu za spolupráci s obžalobou ve výše zmíněném případě, kterou odmítne jako zkušený zločinec v zájmu zachování své dobré pověsti. Vzhledem k faktu, že už je ve vězení na 30 let se rozhodne raději ušetřit za právní zastoupení a zastupuje se tedy sám. V takto složitém případě to není pro někoho, kdo sotva dokončil základní školu, nic jednoduchého, ale díky svému šarmu si snadno získá náklonnost poroty. Po několika případech nevhodného chování před soudem je málem vyloučen k samostatnému projednání, aby dále nenarušoval průběh jednání. Nakonec své chování zlepšil a svou závěrečnou řeč od srdce bezpochyby pomůže sobě i svým přátelům ke zproštění obžaloby. Obžaloba předložila doslova záplavu důkazů a svědectví, přesto obvinění porota viděla jako vykonstruované a nedostatečně podložené. Ve filmu jsou prezentovány pouze zásadní svědectví, které ale vyznívají spíše ve prospěch obžaloby a zdá se tedy, že hlavním důvodem pro osvobození je prezentovaná dobrá povaha obžalovaných. A dále fakt, že jsou přáteli od dětství, a proto je přirozené že spolu udržují blízké kontakty, kterými vysvětlují svoje časté schůzky. Film tvrdí, že většina scén odehrávajících se před soudem je v podstatě dramatizací zápisu z reálného soudního jednání a opravdu jsou dle mého soudu procesně velmi realisticky zpracovány.

2.6.1 Ben Klandis

Ben Klandis je obhájcem údajné hlavy rodiny Lucchesiů. Je velmi inteligentní, vypočítavý a chladnokrevný. Nesnaží se přehnaně využívat emocí a jednoduše prezentuje svého klienta jako bezúhonného podnikatele, který je obviněn na podkladě svědectví podplacených usvědčených zločinců a nepřímých důkazů, které jsou účelově vykládány obžalobou. Celkově představuje ideálního obhájce, který se nenechává ovlivnit vlastním egem.

2.7. Philadelphia¹¹

Krásný, i když velice smutný film pojednává hlavně o boji proti diskriminaci HIV pozitivních lidí a gayů. Hlavní postavou je Andrew Beckett, vycházející hvězda prestižní advokátní kanceláře, a zároveň HIV pozitivní gay v dlouhodobém vztahu. To všechno v době, kdy se o viru HIV všeobecně příliš nevědělo a širokou veřejností byl vnímán jako nemoc spojená s nonkonformní sexuální orientací, s tím samozřejmě souvisí i strach z možného nakažení, protože nejsou dostatečně dostupné informace o jeho šíření. To vše dohromady vede k výpovědi pouhých několik týdnů poté, co se mu na obličejí objeví léze, jako viditelný znak nakažení. Andrew se ovšem odmítne jen tak vzdát a rozhodne se domáhat určení neplatnosti výpovědi a náhrady nemajetkové újmy soudní cestou, vzhledem k pokročilému stadiu onemocnění se nemůže zastupovat sám, ale nedaří se mu vhodného zástupce najít, až devátý v pořadí Joe Miller jeho případ přijme.

Joe sám je ze začátku silně zaujat proti gayům a HIV pozitivním, ale postupně je nucen konfrontovat svoje předsudky a rozšiřuje si obzory. Vztah Joea a Andrewa ukazuje jak empatie a přijetí jiného rozšiřuje obzory a obohacuje náš vlastní život, i když může být ze začátku těžké. Postupně zjišťují, že vlastně příliš odlišní nejsou a stanou se z nich přátelé.

Samotný soudní spor je poměrně dobře pojatý, Joe se snaží prokázat, že Andrew byl ve skutečnosti propuštěn kvůli onemocnění a sexuální orientaci, poukazuje na diskriminaci na pracovišti a fakt, že i když Andrew sám zaměstnavatele o své nemoci neinformoval, tak si toho partneri byly vědomi a sami si vytvořili záminku pro jeho propuštění, když schovali důležitý dokument. Proti tomu žalovaná strana se snaží vyvolat pochybnosti o jeho pracovním výkonu, poukazuje na fakt, že svou nemoc zamlčel, hledá všemožné charakterové vady a snaží se zpochybnit, že o jeho nemoci partneri firmy věděli. Nakonec spor vyhraje, ale to už je Andrew v nemocnici a následující noc umírá.

Celkově si myslím, že Philadelphia patří k tomu nejlepšímu, co se dá shlédnout z právního prostředí, a navíc vytváří realistický obraz civilního soudního procesu ve státě Pensylvánie. Realisticky, ale přesto s citem pojednává o tématu diskriminace a srozumitelně ukazuje jeho provázanost s předsudky a strachem z neznámého. Ukazuje také povahu práva jako systému, který není samospasitelný, nemůže a nemá řešit všechny problémy společnosti.

¹¹ Philadelphia [film]. Režie Jonathan Demme. USA, 1993 (Demme, 1993)

Je poměrně zajímavé, že film měl být původně na motivy reálné události a za tím účelem se producent filmu několikrát sešel s rodinou Bowerových, kterou podobná událost opravdu postihla (Pristin, 1996). Rodina mu měla poskytnout detaily příběhu za peněžitou kompenzaci, kterou ovšem neobdržela a věc skončila u soudu. Nakonec strany v průběhu řízení uzavřeli dohodu o narovnání. (New York Times, 1996)

2.7.1 Joe Miller

Joe Miller je poměrně úspěšným obhájcem a otcem rodiny. Svoji práci vykonává svědomitě a dobře, jeho postup i vývoj jsou uvěřitelné a je tedy solidní postavou, která demonstruje postupnou změnu společenského mínění o odlišně sexuálně orientovaných osobách. Sám se k případu moc nemá, ale nakonec ho přijme, protože je to správná věc a nějakou práci zrovna potřebuje.

2.7.2 Andrew Beckett

Andrew Beckett je vynikajícím advokátem, což je ve filmu zdůrazněno kvůli pozdějšímu sporu, kde se jeho bývalý zaměstnavatel pokouší prokázat opak. Ale jinak se film věnuje především jeho lidské stránce, která dělá chyby a impulzivní rozhodnutí, ale na druhou stranu je schopna obrovského pochopení a lásky. Jako advokáta ho vidíme pouze na začátku, kdy mu ještě nemoc umožňuje pracovat.

2.8. Porota¹²

Velmi zajímavý film o manipulaci poroty a zneužití porotního systému k dosažení požadovaného verdiktu. Proti sobě stojí nejen firma vyrábějící zbraně a rodina oběti útoku střelnou zbraní, ale také dva řekněme konzultanti, kteří se snaží ovlivnit porotu. Rankin Finch je uznávaným odborníkem a profesionálním konzultantem, u nějž si koupila příznivý verdikt žalovaná zbrojařská firma. Za sebou má celý špičkově vybavený tým plný psychologů, techniků a dalších odborníků. Všechno vypadá v pořádku, dokud se do věci nezapojí Nick Easter, kterému se povedlo dostat přímo do poroty a nabízí k prodeji verdikt oběma stranám sporu. Nejedná se samozřejmě o legální podnikání, a tak dojde i na výhrůžky, vloupání do Nickova bytu a další trestné činy. Nic z toho však nezabere, a nakonec je Rankin nucen zaplatit 10 milionů dolarů, jenom aby stejně spor prohrál, protože Nick verdikt ve skutečnosti prodat nechtěl a bez ohledu na peníze by ho ovlivnil proti němu.

V průběhu filmu je několikrát naznačeno, že Nickovi jde o víc než o peníze a na konci se dozvídáme, že jeho motiv spočívá jednak v pomstě Rankinovi a pak v získání

¹² Porota [film]. Režie Gary Fleder. USA, 2003 (Fleder, 2003)

zadosti učinění pro rodiny obětí masakru ve škole v jeho rodném městě. Totiž Rankin u tohoto případu také konzultoval a zajistil verdikt ve prospěch jiné zbrojařské společnosti a pozůstalí po obětech masakru ve škole se tedy zadosti učinění nedomohli.

2.8.1 Rankin Finch

Rankin Finch je uvěřitelná a vyvážená postava. Vzhledem k jeho odbornosti je nezbytná tvrdost, bezcitnost a přidává se i rozsáhlé ego a silný důraz na profesionální vzhled. Zajímavá je myšlenka, kterou postava ve filmu pronese, že ačkoli sám není právně vzdělán ani nemá ambice vystupovat před soudem, podílí se na výsledku víc, než advokáti obou stran a soudce dohromady.

2.8.2 Nick Easter

Nick Easter je extrémně zajímavá postava. Po výše zmíněném incidentu a ovlivněném rozsudku se rozhodne stát se právníkem. Logicky aby mohl podobným incidentům v budoucnu zabránit, dokonce byl jedním z nejlepších v ročníku na univerzitě. Bohužel po letní praxi v advokátní kanceláři ztratí v právo důvěru a univerzitu opustí. Poté přišel na to, kdo ve skutečnosti stál za rozhodnutím poroty v tom původním případě a rozhodl se vzít spravedlnost do vlastních rukou. Věnuje nezměrné úsilí a roky života, aby se vůbec dostal do poroty v jednom z Rankinových případů a měl šanci ukončit jeho kariéru.

2.8.3 Wendell Rohr

Wendell Rohr je jako zástupce žalobkyně a její rodiny jediná více rozvinutá postava opravdového právníka ve filmu. V kontrastu s Nickem je obdivuhodné, že si po celou svou kariéru udržel důvěru v právo a spravedlnost systému, ovšem tento případ mu ji alespoň na okamžik vezme. V průběhu sporu mu opakovaně nabízí verdikt Nickova přítelkyně Marlee a on dokonce požádá ostatní partnery v advokátní kanceláři o přístup do rezervního fondu, aby si mohl ten verdikt za 10 milionů dolarů koupit. Nakonec peníze nevyužije a nabídku odmítne, přestože ho přesvědčují, že tím dává verdikt druhé straně. Jednoduše by s vědomím, že takovýto obchod podpořil, nemohl dále vykonávat povolání advokáta, nemluvě o úvahách kolikrát ve své kariéře už čelil podobné manipulaci, aniž si toho byl vědom a jak moc by se verdikty v těchto věcech změnili, kdyby k těmto manipulacím nedocházelo. S tímhle vším se vyrovnat a verdikt si nekoupit chtělo skutečně nevšední sílu charakteru.

2.9. Provinění¹³

Film s temnou atmosférou bez příkras odhaluje charakter svých postav v rámci příběhu o korupci a zneužití práva s vidinou peněžitého prospěchu. Hlavní postavou je Ben Cahill, mladý nadějný bývalý státní zástupce, nyní začínající kariéru ve velké advokátní kanceláři. Jeho bývalá přítelkyně Emily mu poskytne inkriminující dokumenty ohledně zfalšovaných klinických testů jedné z největších farmaceutických firem na světě. I když je jasné, že tyto neoprávněně získané interní materiály společnosti nemohou být použity jako důkaz, přesto je přijme a postaví na nich celý velký případ s cílem dosáhnout mimosoudní vyrovnání.

Situace se komplikuje, když se s ní vyspí i přesto, že je ženatý, a navíc dobře ví o její mentální nestabilitě. Bohužel pro Bena se farmaceutická společnost o úniku informací dozví a tlačí na jeho milenku, aby dokumenty vrátila a informovala ji o všech, kterým je poskytla.

Ben se vlastní vinou ocitá v prakticky bezvýchodné situaci, z jedné strany na něj tlačí jeho milenka a zdroj informací v jedné osobě, z druhé zase nedostatek důkazů v daném případě, protože ukradené soukromé dokumenty nejsou důkazem, nemluvě o jejich zpochybnitelné pravdivosti vzhledem k jejich zdroji.

Když Emily zemře na předávkování a nemůže mu tak poskytnout další informace, není překvapením, že strany uzavrou smlouvu o narovnání se směšným zadostiučiněním. Tím ovšem Benovi trable nekončí. Tělo Emily někdo totiž mezitím dopravil do jeho postele. Ben se ocitá na útěku před zákonem, a dokonce i nájemným vrahem, nakonec si spojí fakta dohromady, přijde nato, že Emily byla přítelkyní ředitele farmaceutické korporace a rozhodne se ho odstranit, aby si zachránil život. Místo toho se od něj pod hrozbou smrti dozví, že dlouhodobě spolupracuje s jeho šéfem, který využívající svého postavení pohřbil nejen jeho žalobu, ale i všechny ostatní, které proti této společnosti byly vedeny. Konfrontuje proto vedoucího advokátní kanceláře s nahrávacím zařízením, který se mu ke všemu přizná (evidentně jeho ego velmi trpělo nemožností se honosit vlastní mocí a chytrostí) přímo do nahrávacího zařízení v Benově kapse. Ten konec je vskutku slabší, až na vliv všech těch událostí na jeho manželku. Ta se konfrontována Benem přizná k tomu, že do Emily (která byla evidentně pod vlivem prášků) strčila, ona upadla a už se nezvedla.

¹³ Provinění [film]. Režie Shintaro Shimosawa. USA, 2016 (Shimosawa, 2016)

2.9.1 Ben Cahill

Ben Cahill je už od začátku na šíru se zákonem a neváhá jít za jeho hranici, aby dosáhl vlastní verze spravedlnosti. Hned v úvodu se ukazuje, že využívá služeb hackera k obstarávání interních informací protistrany. Evidentně nemá příliš velký respekt k zákonu a s tím, jak se jeho situace komplikuje a možností ubývá, neváhá využít násilí, aby se z ní dostal. Každý má své chyby a pod tlakem okolností se objeví ta potlačovaná stránka osobnosti, co umožnila našemu druhu přežít a vyvinout se až do dnešní zvykané podoby. Čemu všemu mohl předejít, kdyby dodržoval pravidla a nepouštěl se na nebezpečnou cestu za hranici zákona už od první minuty filmu. Ale jak se příběh vyvíjí a možnosti mizí, na konci už zbývá jediná cesta hlavou proti zdi, skrz ni a všechno za ní ven. Nemyslím si, že by Ben měl sloužit jako vzor ani jako odstrašující příklad, je to jenom člověk, co překročil hranici zákona a po malých krůčcích se dostal až do zoufalé situace, kdy mu hrozí fyzická likvidace. Poučení je zde evidentní, jakmile člověk překročí tu pomyslnou hranici zákona, vystavuje se tím nebezpečí, že aby to utajil nebo se z následující situace dostal ven, je nucen volit mezi možnostmi přijmout následky takového překročení anebo jít hlouběji a dál, než by chtěl, nebo měl původně v úmyslu.

2.9.2 Charles Abrams

Charles Abrams je postava penězi a mocí posedlého advokáta, co je ochoten udělat cokoli, aby měl obojího co nejvíce. Sabotovat žaloby vlastních klientů je samozřejmě na odebrání advokátní licence a podle okolností i na obvinění z vícero trestných činů. Fakt že se mu to povedlo utajit, a dokonce několikrát ukazuje na jeho prohnanost. O to víc je zářející jeho konečné přiznání všech hříchů prakticky přímo do Benova diktafonu. Opravdu nešťastná volba zakončení pro tohoto sice zkorumpovaného, ale v průběhu filmu známky poškození mozku nevykazujícího advokáta. O kolik lepší by bylo, kdyby Ben šel do vězení, kde by měl možnost přemýšlet o vlastních chybách, kterých udělal opravdu pozhnaně. A dejme tomu za několik let by mohl dosáhnout obnovy řízení s novými důkazy o vlastní nevině, dokonce by mohl i implikovat Charlese, ale k tomu už nedojde.

2.10. Pár správných chlapů¹⁴

Zásadním tématem filmu je otázka dodržování pravidel versus dostatečná příprava rekrutů na bojové nasazení. Konkrétně se jedná o v očích práva jednoznačně šikanózní

¹⁴ Pár správných chlapů [film]. Režie Rob Reiner. USA, 1992 (Reiner, 1992)

jednání, ale dlouhodobě účinný prostředek výcviku označovaný jako „Code Red“. Tento prostředek spočívá v tom, že vojáka, který se provinil proti vlastní jednotce, v noci unesou a nechají ho někde na veřejném místě svázaného s roubíkem v puse do rána. To všechno na příkaz nadřízeného.

V případě vojína Santiaga ovšem dojde k jeho udušení v důsledku alergické reakce na šátek použitý jako roubík a z jeho vraždy jsou obviněni dva členové jeho jednotky. Z právního hlediska je pravděpodobnější kvalifikace jako usmrcení z nedbalosti, těžko říct, zda si tvůrci mysleli, že by tento rozdíl divák nepochopil, nebo má slovo vražda prostě lepší zvuk. Obhajoba zvolí díky Joanne, velmi charakterní mladé vojenské právniče, odvážnou strategii říct pravdu - že výše zmíněný postup nařídil sám velitel základny plukovník Jessep, dekorovaný válečný hrdina s bezchybným služebním záznamem.

Samozřejmě říct pravdu a prokázat ji před soudem je velký rozdíl, podaří se sice prokázat, že byl v inkriminovanou dobu na základně a sešel se s nadřízeným vojína Santiaga, ale to samo o sobě nestačí a obhajoba je nucena ho předvolat a pokusit se získat přiznání. Nakonec se to navzdory pravděpodobnosti podaří, a právě plukovník Jessep vznesl tu zásadní otázku, zda je důležitější dodržování lidských práv rekrutů, nebo jejich příprava na nasazení v boji prostřednictvím, bohužel pro svobodníka Santiaga, osudného postupu. Z hlediska práva je odpověď jasná, ale celkově situace tak jednoduchá není. K vojenské službě patří dril, ponižování a testování fyzické i psychické odolnosti od nepaměti a z dobrého důvodu, voják nesmí váhat a musí být připraven vzít život, aby ochránil sebe, ostatní členy jednotky a v konečném důsledku i celou společnost. Hranice přípustnosti výcvikových metod je v tomhle případě nejasná a záleží spíše než na metodách samotných, na jejich výsledku. Tady bohužel došlo k nešťastné smrti vojáka, takže rozhodnutí samo je tím usnadněno, ale celková otázka zůstává. Podle amerického UCMJ (Uniform Code of Military Justice) pouze není voják nucen uposlechnout nezákonný rozkaz (Powers, 2018) oproti našemu zákonu o vojácích z povolání¹⁵, kde je jasně stanoveno, že voják je povinen odmítnout splnění rozkazu, kterým by se dopustil trestného činu (viz. §48 odst.3 věta druhá). Každopádně odvoláním se na plnění rozkazů by se odpovědnosti nezbavil (soudy se už od roku 1799 drží doktríny osobní odpovědnosti viz citace výše) ani pokud by mu to nadřízený skutečně nařídil. Stojí za to říct pravdu a potenciálně docílit uvěznění válečného hrdiny, i když tím právní situaci klienta nijak

¹⁵ Zákon číslo 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

nepřispějí? Reálná odpověď obhájce, který má skutečně na srdci zájmy svého klienta je jednoznačně „ne“. Bohužel, tady je zvolena tato naprosto nevhodná strategie, protože podle vyjádření obou obviněných je pro ně zásadní, aby mohli pokračovat ve službě vlasti, čehož prostě není možné dosáhnout, jak už jsem vysvětlil výše.

Nejrozumnější s ohledem na zájmy klientů by bylo vzít nabízenou dohodu propuštění bez poct z armády namísto pokračování v soudním řízení. To se ale nestane, a tak i přes riziko vězení způsobené nevhodnou strategií nakonec nevyhraje nikdo. Protože oba obvinění žijí pro službu vlasti a jsou propuštěni z armády bez poct, plukovník jde do vězení, jediný, kdo je spokojený jsou obhájci, kteří vyhráli prakticky nemožný případ a udělali si tím působivou položku do životopisu.

2.10.1 Daniel Kaffee

Daniel Kaffee je profesionální vojenský obhájce už léta a nikdy ve své kariéře nestál před soudem, místo toho se pokaždé dohodne s prokurátorem a jde radši hrát baseball. Jednoznačně má styl a jde cestou nejmenšího odporu, pro klienta docílí alespoň nějakého snížení trestu a má případ za sebou bez soudních stání a práce navíc. I v tomhle případě domluví dohodu, ale klienti na radu spoluobhájkyne odmítnou, a tak začíná jeho první proces. Nutno říci, že i přesto si počíná velmi dobře. Je to realista, co právo nestaví na piedestal a uvažuje o své práci skutečně jako o práci, což je poměrně osvěžující pohled na věc v oboru advokacie.

2.10.2 Joanne Galloway

Joanne Galloway je zásadová tvrdohlavá idealistka, která dosud ve své kariéře nevytáhla paty z kanceláře a tak, když dostane možnost podílet se na obhajobě v tomhle případě, dohoda s prokurátorem nepřichází v úvahu a je odhodlána prokázat nevinu svého klienta. Nějak ovšem zapoměla, že s touto strategií obhajoby její klienti nemohou vyhrát, pouze zbytečně riskují vězení. Naštěstí její partner nakonec docílí nezbytného přiznání, takže se alespoň tomu vyhnou, když už je rozsudek vyše hledat nový smysl života, nebo jinou formu služby vlasti. Je samozřejmě ušlechtilé, krásné a povznášející věřit v pravdu a spravedlnost, ovšem je třeba také domyslet všechny alternativy a reálně zvážit, která strategie je v nejlepším zájmu klienta. Ne se bezhlavě pouštět do boje za pravdu v soudní síni.

2.11. Most špiónů¹⁶

Film pojednává o výměně Sovětského špiona za Amerického pilota špionážního letounu v průběhu studené války, kterou vyjednává právník James B. Donovan. Celý příběh začíná zatčením Rudolfa Abela podezřelého ze špionáže a místo obvyklé výměny má podle všeho dojít k trestnímu stíhání, rychlému odsouzení a pravděpodobně popravě. Tenhle krok má dva důvody, jednak ukázat světu že USA je právním státem, který chrání lidská práva a zároveň ukázat občanům, že právní systém funguje a je schopen společnost ochránit i před něčím tak komplexním a inovativním jako špionáž. S tím souvisí i volba obhájce, specialisty na pojistné právo, Jamese Donovana, od kterého se očekává, že nebude příliš čerit vody a bude tam spíše pro formu než co jiného.

Přesto docílí odsouzení pouze k trestu odnětí svobody v délce 30 let, namísto očekávané popravě. Po sestřelení nejnovějšího modelu špionážního letadla je pozván do východního Německa k jednání o výměně Rudolfa Abela za výše zmiňovaného pilota. Mezitím je zatčen americký student, který v Berlíně společně s uznávaným profesorem připravuje svou doktorskou práci. Právě on má být podstrčen nezkušenému Jamesovi namísto pilota s cennými informacemi. Ten, ale nepřestává překvapovat a přes vysoké horečky vyjednává tak tvrdě, až si vynutí jednání se samotným sovětským velvyslancem. Toho nakonec přesvědčí o nesmyslnosti dalšího držení obou Amerických občanů a o výhodnosti jejich výměny za Rudolfa Abela. Film je založen na reálných událostech, ale dokonale se jich samozřejmě nechrání.

2.11.1 James B. Donovan

James B. Donovan je nám představen jako klasický americký filmový hrdina, tvrdě pracující bílý katolík s manželkou a třemi dětmi. Pochopitelně je velmi udiven nabídkou tohoto případu už z hlediska odbornosti. Navíc nechce vystavit sebe a rodinu tlaku médií a veřejné pozornosti, ale nakonec podlehne přesvědčování a vrhne se do obhajoby domnělého špióna. Nutno podotknout že tím všechny překvapí, očekává se od něj, že si to v soudní síni spíše odsedí, on ale aktivně rozporuje oprávněnost domovní prohlídky, bez příslušného příkazu a po vyčerpání opravných prostředků jde až k ústavnímu soudu. To všechno navzdory vzrůstajícímu tlaku nadřízených z kanceláře i od advokátní komory. Dokonce ani jeho rodina nechápe, proč se tolik snaží bránit sovětského špiona a dál se odvolává proti rozsudku, který je obecně vnímán jako příliš mírný.

¹⁶ Most špiónů [film]. Režie Steven Spielberg. USA/Německo/Indie, 2015 (Spielberg, 2015)

Nakonec je rozsudek stejně potvrzen a stížnost na porušení domovní svobody je shledána neopodstatněnou, jelikož se nejedná o Amerického občana, jimž je tato svoboda ústavou zaručena. Navíc jde o nepřítele ohrožujícího bezpečnost státu, která má v daném případě přednost před domovní svobodou hotelového pokoje, k jehož prohlídce zde došlo.

Celkově se mi v tomto případě ústavní stížnost jeví jako přehnaná. Argumentace tím, že Abel je pouze voják se ctí bojující za nepřítele, a proto by měl požívat ochrany svých práv, je sice relevantní (například co se týče zákazu mučení), ovšem v kontextu domovní svobody je to trochu za vlasy přitažené. Ztotožňuji se s názorem Jamesova nadřízeného, že jeho práce skončila úspěšně už původním rozsudkem – poskytl svému klientovi více, než se od něj očekávalo – opravdovou obhajobu a hnát to dále bylo zbytečné. Posléze přeci jen dojde na jeden z hlavních argumentů proti trestu smrti, a to možnou výměnu za Amerického občana.

James doslova nasazuje život, aby výměny docílil. Jednoznačně má jít o vpravdě heroickou postavu, která je ochotna riskovat prakticky cokoli za právo na spravedlivý proces, presumpci nevinu, a hlavně za lidský život muže, co z jeho pohledu pouze slouží své vlasti. Situace dojde tak daleko, že neznámý pachatel střílí do oken jeho domu a většina policejního sboru nemá zájem útok vyšetřovat, zřejmě proto, že se ztotožňují s vizí Jamese jako zrádce a kolaboranta. Jeho vlastní syn se ho ptá, proč hájí člověka, co ohrožuje bezpečnost Ameriky a jejích občanů a on se zmůže pouze na zprofanovanou repliku, že je to jeho práce, což je jako vysvětlení spíše k smíchu, když uvážíme, jak argumentuje u soudu a naprosto pohoří v soukromí. Tenhle moment je v jasném rozporu s celkovou konstrukcí jeho postavy, pokud má být opravdu tím zářným příkladem morality, obrovské úcty k ústavě a základům demokratického právního státu, tak jak je možné, že vlastní postoje není schopen vysvětlit synovi? Proč se spokojí s konstatováním absolutně bez jakéhokoliv morálního významu, kterým se dá vysvětlit v podstatě cokoli od zdecimování indiánské populace po nahánění uprchlých otroků.

Při jednání ve východním Německu si počíná brilantně i bez vládní ochrany, přístupu k tajným informacím důležitým pro taková vyjednávání a bez jakýchkoli zkušeností v této oblasti. Přesto všechno uspěje takřka absolutně, nejen že rozpozná zatčeného amerického studenta jako pouhou vyjednávací taktiku, ale dokonce si vynutí rozhovor přímo se sovětským velvyslancem, namísto zástupce východního Německa.

Vede si tak dobře, že se ho dokonce pokusí odstranit, ovšem i toho se dokáže vyvarovat. Vyjedná silně jednostrannou dohodu, kde v podstatě jediná věc ve prospěch Sovětů je, že k výměně nedojde na slavném checkpoint Charlie, kontrolovaném spojenci,

ale na mostě Glienicke, pod Sovětskou kontrolou a v jejich režii. Vede si tak dobře, že ho CIA přizve i k dalším vyjednáváním, dalo by se říci, že objeví svůj *raison d'être*.

Celkově mi Jamesova postava přijde neuvěřitelná, ale přesto inspirativní, chybí jí trošku lepší domyšlení slabých stránek. Celá ta záležitost s nezodpovězenou otázkou jeho syna zřejmě naznačuje, že vlastně neví, proč to dělá, pouze se mu to zdá jako správná věc a tam je možná ten důvod proč je ochoten jít tak daleko. Nepochopení vlastní motivace mu pak brání logicky zvážit pro a proti vlastního jednání a velmi limituje jeho rozhodování. V podstatě v podstatě mu tedy zbývá jediné udělat vše co je teoreticky možné ve prospěch svého klienta – sem bych zařadil kromě ústavní stížnosti, žádost o milost prezidentovi, snahu o vytvoření mediálního a následně veřejného tlaku na prominutí trestu a tak dále. K ničemu z toho samozřejmě nedojde, protože veřejnost není tomuto nakloněna a kdyby snad i prezident chtěl, tak dát milost někomu natolik univerzálně nenáviděnému by znamenalo politickou sebevraždu. Nakonec to pro všechny skončí v rámci realistických možností nejlepším možným způsobem.

2.12. Soudce¹⁷

Příběh o dvou generacích právníků (Josepha a Hanka Palmera) s velmi rozdílným pohledem na právo. Otec, vážený soudce na malém městě v Iowě, syn obhájce v trestních věcech dostupný pouze pro velmi dobře zajištěné. Jeden právo uznává a využívá ho ke službě společnosti, druhý ho zneužívá pro své vlastní obohacení a rebelii proti otci. Je samozřejmé, že mezi nimi existuje konflikt, ten ale vznikl dříve, než mladý Hank Palmer vůbec nastoupil na práva a dospěl tak daleko, že se sejdou až na pohřbu jeho matky po letech bez jakéhokoliv kontaktu. Chyba je na obou stranách a jak už tomu, tak bývá, základem konfliktu je hloupá okolnost a neschopnost reálné komunikace. Hank je následující den po hádce s otcem na cestě zpět domů, než mu bratr po telefonu oznámí, že otec je podezřelý z vraždy Marka Blackwella. V rámci trestního řízení se pak před námi rozplétá složitá konstrukce rodinných vztahů plných bolesti, křivdy, ale přesto s bezpodmínečnou láskou a ochotou pomoci.

Všechno začalo už původním nešťastným případem výše zmíněného Marka Blackwella, který se celkově velmi podobal Hankovi, čímž se nechal soudce Joseph Palmer ovlivnit a uvěřil mu, že to vyhrožování se zbraní tak nemyslel a kdyby chtěl své

¹⁷ Soudce [film]. Režie David Dobkin. USA, 2014 (Nolan, 2014)

bývalé přítelkyni opravdu ublížit, tak by to udělal. Dal mu tedy nejnížší možnou výměru trestu 30 dnů, jenže když se z výkonu trestu vrátil, tak ji brutálně zavraždil, za což už ho Joseph poslal na 20 let do vězení. Když pár let poté Hank s mladším bratrem v autě havaroval pod vlivem drog a zničil tím jeho baseballové ambice Joseph „poučen“ předchozím případem dal synovi maximální možnou sankci, konkrétně pobyt v nápravném zařízení pro mladistvé. Přestože si opatření odpykal a nadále vedl řádný život, Joseph mu nebyl schopen odpustit, dokud nebyl donucen soudním procesem konfrontovat svůj pohled na věc s realitou a svým vlastním selháním v roli soudce, se kterým podvědomě syna spojuje. Co mě zarazilo je fakt, že nebyl ani na promoci vlastního syna, přesto právě sobě a svému tvrdému přístupu přisuzuje hlavní zásluhu na jeho úspěchu.

Mark je později za dobré chování z trestu předčasně propuštěn, a tak může dojít k jeho setkání s Josephem v den pohřbu jeho manželky. Po letech strávených ve vězení za vraždu už je z něj poněkud jiný člověk a vyjádří uspokojení s umístěním jejího hrobu, který je příhodně blízko hrobu jeho oběti. Několik minut poté ho někdo srazí autem a Joseph je logicky první podezřelý, navíc Cadillac, kterým smí jezdit jenom on, nese stopy po srážce, a dokonce se na něm najde i krev oběti. Fakta případu tedy hovoří jasně, proto se do věci chce vložit Hank. Fakt, že mu to Joseph nedovolí, ukazuje jeho důvěru v právo a ochotu podrobit se spravedlivému procesu. Po předběžném projednání obžaloby, kde se ukáže nezkušenost jeho obhájce, nakonec neochotně souhlasí a Hank skutečně do případu vnáší pochybnosti, až dokud nevyjde najevo obsah té poslední Markovi konverzace a kamerový záznam neodpovídající Josephově výpovědi. On sám si incident nepamatuje, protože tají rakovinu v pokročilém stadiu a vliv chemoterapie na mozek způsobuje mimo jiné výpadky paměti. Joseph přesto trvá na svém rozhodnutí vypovídat, a nakonec před soudem přizná, že si sice nepamatuje, co se stalo, ale sám se domnívá, že ho tím autem srazil. Hank v posledním zoufalém pokusu o záchranu situace donutí Josepha přiznat svůj zdravotní stav, což je hlavním důvodem, proč není uznán vinným z vraždy, ale pouze ze sekundární skutkové podstaty usmrcení z nedbalosti. Je tedy odsouzen k 4 letům vězení a veřejné odhalení jeho zdravotního stavu otevírá dveře pro obnovu řízení ve věcech, které rozhodoval po zahájení chemoterapie.

2.13.1 Joseph Palmer

Joseph Palmer je nám představen jako jeden z těch tvrdých amerických soudců s přístupem „co sis navařil, to si taky sněž“, což má své opodstatnění v příběhu filmu. I když jde o jeho svobodu, nechce se uchýlit k hledání nějakých technikalit, ale opravdu

věří v soud a že bude dosaženo spravedlivého verdiktu. Kromě toho je také vyléčený alkoholik a extrémně tvrdohlavý a neústupný. Přesto všechno v průběhu filmu poznává sám sebe, utvrzuje svoje hodnoty a je schopen jich alespoň část předat synovi, se kterým se stihne před smrtí usmířit paradoxně díky svému obvinění z vraždy.

2.13.2 Hank Palmer

Hank Palmer stále cítí křivdu ve vztahu k otci, a tak využívá právo především jako zdroj příjmů a k vymezení se vůči němu. Dokonce sám ve filmu říká, že nevinní si jeho služby nemohou dovolit. V průběhu filmu jsou ale patrné změny v jeho chování, stejně jako Joseph prostřednictvím vzájemného konfliktu poznává sám sebe a vyvíjí se. Odhaluje, že to všechno dělal spíše aby ublížil otci než ze skutečné víry ve vlastní činy. Přestává se stydět za svůj původ a začíná hledat spravedlnost namísto výdělků. Přesto ta změna není přílišná, ani násilná nebo jinak nepřírozená, naopak se mi zdá realistická.

2.13. Pozdravy ze spermabanky¹⁸

Příjemný, lehký film s osvěžující zápletkou podávanou stravitelnou formou, a to přesto, že jádrem filmu je konflikt základního práva na ochranu soukromí s právem znát vlastního otce. David Wozniak totiž jako mladý daroval sperma celkem 693krát a daná spermabanka po určitou dobu vydávala zájemkyním pouze jeho sperma kvůli „administrativní chybě“. Tak se stal otcem 533 dětí, přičemž asi třetina z nich chce poznat svého otce natolik, že se domáhá jeho identity soudní cestou. Žádají výjimku z dohod o mlčenlivosti mezi klinikou a Starbuckem, jak se David podepisoval na smlouvě před každým darováním, ve vztahu k vlastním dětem. Argumentují tím, že právo znát vlastního otce má v daném případě přednost, před jeho právem na ochranu soukromí.

Do doručení žaloby je David ve svých pozdních kristových letech spokojeně bez závazků a životem spíš tak proplouvá. Pracuje v rodinné firmě jako poslíček, bydlí v upravené části skladu, kde si pěstuje marihuanu a je spokojený se svým volným životním stylem. Když mu takhle novinka převrátí život naruby, přirozeně ho zajímá, kdo jsou jeho děti a tak přes radu svého obhájce otevře obálku s jejich profily. Je okamžitě odměněn prvním náhodně vybraným profilem, který patří zrovna profesionálnímu basketbalistovi. Potom už se nedokáže zastavit a inkognito se seznamuje s dalšími ze seznamu. S některými prožívá zásadní okamžiky jejich života, s jinými pouze nějakou

¹⁸ Pozdravy ze spermabanky [film]. Režie Ken Scott. USA, 2013 (Scott, 2013)

dobu je. Dojde to až tak daleko, že jednoho z nich sleduje až na jejich setkání, kde dokonce promluví, a to všechno uprostřed soudní bitvy o jeho právo zůstat v anonymitě.

Po tomto proslovu jedno z jeho dětí odhalí jeho skutečnou identitu a pod pohrůzkou prozrazení jeho tajemství ho nutí trávit s ním čas a dělat mu otce, kterého má alespoň chvíli jen pro sebe. Díky celé té anabázi si uvědomí, jak úžasné je být otcem a „dá si život dohromady“ natolik, aby jím mohl být pro dítě, které čeká jeho přítelkyně.

2.14.1 Brett

Brett je Daveův nejlepší přítel a zároveň jediný právník, kterého si může dovolit. Jakmile se o všem dozví, hned si nechá obnovit advokátní licenci a začne pracovat na tomhle zásadním případě, což zahrnuje schůzku s Davem v kavárně, kde ho zpovídá ohledně celého dárcovského procesu. Navzdory všemu nakonec případ vyhraje, i když je to spíš tím, že argument protistrany sice zní hezky, ale v právu oporu příliš nemá. Jeho postava je komediální, střízlivá, nebere se příliš vážně a tím jednoznačně vyčnívá ze škatulky právo praktikujících postav.

Hlavní myšlenka filmu je originální, a kdyby ještě ubylo těch srdceryvných dramatických momentů, mohla z něho být vynikající komedie s hlubším podtextem. Ovšem i tak jde podle mě o velmi vydařené zpracování neobvyklého tématu.

2.14. Hartova válka¹⁹

Film se věnuje zásadním tématům na pomezí práva a filozofie. Konkrétně, zda je ospravedlnitelná vražda jednotlivce pro podezření z prozrazení tajemství, které by vedlo k odhalení plánu na útěk a potenciálně i k popravě vícero osob. Taky připomíná statečnost prvních Afroameričanů, kteří dosáhli důstojnické hodnosti v americké armádě a nelibost z jakou je většina ostatních důstojníků ve svých řadách viděla.

V prostředí tábora pro válečné zajatce za druhé světové války dojde k vraždě jednoho z internovaných amerických vojáků a podezření samozřejmě padne na nově příchozího pilota tmavé pleti. Po krátkém vyjednávání velitel tábora umožní řádný vojenský soud namísto původně zamýšlené popravě a do popředí se tak dostává mladý Thomas W. Hart v roli obhájce nešťastného Lincolna Scotta. Hart je nejmladší generací významné politické dynastie, studentem práv na Harvardu, a tedy učebnicovou definicí nadějného mladého muže. Není divu, že sloužil jako asistent generála a po zajetí podlehl pokročilým

¹⁹ Hartova válka [film]. Režie Gregory Hoblit. USA, 2002 (Hoblit, 2002)

výslechovým metodám už po několika dnech, čímž si vysloužil despekt a nedůvěru velitele amerických zajatců plukovníka McNamary.

Rozbíhá se vojenský soud podle amerických vojenských regulí, které Hart nezná a nemá se s nimi v tomto prostředí možnost seznámit, tedy ani smysluplně hájit svého klienta. Přijme proto pozvání na skleničku od německého velitele, který mu zapůjčí svou kopii, to ovšem za cenu dalších pochybností o jeho loajalitě. Je odhodlán bojovat za svého klienta a daří se mu vnášet do případu pochybnosti i přesto, že drtivá většina zajatců je přesvědčena o vině. Někteří jsou ochotni i křivě svědčit, jen aby už byl odsouzen.

V pozadí celého procesu mezitím probíhají přípravy k útěku tunelem v zákulisí improvizované soudní síně, ke kterému má dojít při poradě poroty po závěrečných řečech. Hartova obhajoba prodlužuje celý proces a tím riskuje odhalení předmětného tunelu, což ovšem on netuší a vede si příliš dobře. Nakonec situace přinutí McNamara mu prozradit celý plán, i přes obavy z jeho pochybné schopnosti zachovat tajemství. Konečně tak dostane šanci ukázat svůj charakter. Plán sice vyradí, ale Scottovi nikoliv Němcům, čímž mu chce dát možnost také se dostat do bezpečí. Někdo ale musí zůstat a vyslechnout verdikt, aby nepojali podezření moc brzy. Původně chce zůstat sám, ale hrdinný Lincoln Scott zhodnotí situaci a rozhodne se to vzít na sebe. Útěk se vydaří a on sám je popraven jako hrdina.

2.15.1 Thomas W. Hart

Thomas W. Hart začíná jako zhýčkaný syn vlivné rodiny sice ve válce, ale nejdál od nebezpečí, jak je to jen možné. Bezpečí dlouho nevydrží, když jeho Jeep po cestě přepadnou němečtí vojáci a on padne do zajetí. Jako důstojníka ho pak vyslychají ohledně pozic palivových zásob, což po několika dnech pokročilého výslechu prozradí. Když pak dorazí do zajateckého tábora a vypráví o několikadenním výslechu je všem jasné, že nepříteli vyradil tajné informace, protože jinak výslechy trvají i měsíc. Potýká se tedy s nedůvěrou ostatních důstojníků a jeho přístup k nově zajatým Afroamerickým letcům mu na popularitě taky nepřidá. Když následně přijme obhajobu a jenom tam tiše nesedí a nečeká na odsuzující verdikt, přestanou ho respektovat i vojáci s nižší hodností. Přesto v obhajobě pokračuje a v podstatě si tak vynutí příležitost prokázat, že předtím pouze podcenil význam informací o palivových rezervách, a když přijde na lámání chleba, je ochoten se obětovat, aby ostatní mohli utéct. Když je konečně informován o plánu na útěk dá si dvě a dvě dohromady a dojde mu, že McNamara umlčel potenciálního zrádce z řad vlastních vojáků a je připraven obětovat i Scotta v zájmu přežití většiny. To už jsou ale závěrečné řeči na spadnutí a Hart v krátké přestávce informuje Scotta o plánovaném útěku

a vyzývá ho, aby se k němu přidal. Ten ale zhodnotí situaci a rozhodne se raději zůstat a čelit popravě, aby dal ostatním větší náskok před nevyhnutelným pronásledováním. Což je samozřejmě velmi statečné, ale jak sám trefně poukazuje i kdyby zvolil útěk, tak černoch na německém venkově není příliš častou podívanou a pravděpodobnost úspěchu by byla mizivá. Hart se tedy pod tíhou skutečností mění ze zrádce na charakterního hrdinu, který předběhl dobu v přístupu k rasové diskriminaci. Také se zaváže osobně informovat Scottova syna o otcově statečnosti, cti a oběti, kterou zachránil těch 35 vojáků a umožnil jim informovat velení o tajné továrně na výrobu munice, která se maskovala jako výrobní obuv.

2.15. **Black or White**²⁰

Jeden z mála filmů, kde, ačkoliv je hlavní postavou právník (konkrétně partner v advokátní kanceláři v závěrečné fázi kariéry) právo nehraje ve filmu hlavní roli. Naopak je zdůrazněna role práva až jako prostředku ultima ratio, který není schopen, ani určen k řešení všech problémů. Sledujeme obzvláště těžkou životní situaci stárnoucího Elliota Andersona, který oplakává svou manželku a má se přitom postarat o osmiletou vnučku, která už dříve ztratila matku. Ze začátku se snaží vyrovnat s tou čerstvou ztrátou sklouzáváním blíž k čekající náruči alkoholismu a pochopitelně proto není zrovna v nejlepší kondici. Situace se ještě vyhrotí, když se otec malé Eloise vrátí z léčebny drogově závislých a je dotlačen svou matkou Rowenou a jejím bratrem Jeremiahem do podání návrhu na svěření Eloise do péče jeho a jeho rodiny. Sám má totiž strach, že by se o ní nedokázal postarat a vytvořit pro ni vhodný vzor. Od zodpovědnosti utíká tak rychle, jak je to jenom možné až do samého konce filmu.

Film zobrazuje celý proces poměrně realisticky se stravitelnou dávkou idealismu. Soud zkoumá, zda je Elliot schopen se o Eloise postarat a zajistit pro ni vhodné prostředí i bez pomoci manželky. Protože prostředí je nepochybně vhodné přijde na přetřes i jeho počínající alkoholismus, na druhé straně stojí zase pochybnosti o úspěšnosti léčby závislosti na drogách u jejího otce. Jako poslední argument se Jeremiah snaží soud přesvědčit, že Elliot je rasista, a proto nechce dovolit dceři bydlet s vlastním otcem. Je poměrně nešťastné, že se tohle téma řeší zrovna v soudní síni, protože to není předmětem sporu a ta okrajová souvislost rozhodně nestačí k výsledku v takové podobě, v jaké je představen ve filmu. Z hlediska realističnosti je to poměrně zásadní problém, ale vede to

²⁰ Black or White [film]. Režie Mike Binder. USA, 2014 (Binder, 2014)

k zajímavé myšlence potřeby využití soudního řízení a přeneseně celého právního systému k něčemu tak základnímu jako otevřenému rozhovoru mezi dvěma lidmi. Může to vypadat přehnaně, ale něco na tom určitě je. Když si konečně Rowena s Elliotem uvědomí, že oba chtějí to nejlepší pro Eloise a proto bude ideální, když si vyjdou vstříc místo zbytečné soudní pře, je sladký konec na spadnutí. Elliot a otec Eloise nastoupí každý do své léčebny, Eloise mezitím stráví nějaký čas s rozsáhlou Roweninou rodinou.

2.16.1 Elliot Anderson

Elliot Anderson je velmi dobře zpracovaná postava. Po všem, co zažil je pochopitelně zapšklý a nepříliš příjemný společník, postupně se ale tažen vpřed Eloise jako poslední živou osobou, na které mu záleží, otevírá a konfrontuje svoje předsudky s realitou. V hloubi duše opravdu skrývá averzi vůči Afroameričanům, která vychází z vnímané pozitivní diskriminace. Zdá se mu, že jsou všichni automaticky líčeni jako oběti systému a že když někdo tvrdí něco jiného, je to hned bráno jako rasová diskriminace. Když je ohledně toho konfrontován před soudem nejdříve logicky odmítá jakýkoliv rozdílný pohled na základě rasy, aby vyloučil jakkoli vzdálenou možnost, že by to ovlivnilo rozhodování soudu v jeho neprospěch. Pak ale od „taktického“ myšlení ustoupí, což si může dovolit, protože není v roli obhájce a otevřeně se k tématu vyjádří, čímž osloví Rowenu a přispěje ke smírnému konci sporu.

2.16.2 Jeremiah Jeffers

Jeremiah Jeffers je tady tím typickým mladým úspěšným advokátem. Ale rozhodně není postavou pozitivní. Bez skrupulí se snaží o vítězství ve sporu za každou cenu, dokonce i proti vůli jeho klientky a sestry v jedné osobě. Jeho motivace ovšem není ve filmu příliš jasná, snad chce dokázat Elliotovi jako zástupci všech těch bohatých bílých partnerů v advokátních kancelářích, že to zvládne, a ne všichni afroameričané byli přijati na univerzitu kvůli pozitivní diskriminaci. Celkově si tedy moc dobrou reklamu nedělá, vzhledem k tomu, že překračuje své pravomoce, a kdyby ho Rowena neusměrnila, klidně by kvůli vlastnímu pocitu méněcennosti ohrozil celý případ.

2.16. Ted 2²¹

Pokračování komedie se zajímavým námětem oživlého plyšového medvěda. Tentokrát je ale ústředním tématem otázka, zda je Ted člověk a má tedy právní subjektivitu, nebo je pouhou věcí. Ted se svojí manželkou Tami-lynn totiž chtějí založit

²¹ Ted 2 [film]. Režie Seth MacFarlane. USA, 2015 (MacFarlane, 2015)

rodinu a vzhledem k absenci pohlavních orgánů u plyšových medvědů je jedinou možností adopce. Při registraci ale zjistí, že zákon s eventualitou oživení hračky pomocí síly dětského přání nepočítá, a tak se Ted ipso fakto nepovažuje za osobu v právním smyslu. Je tedy nucen žalovat stát a prokázat svoji lidskost. Základním problémem je, že si nemůže dovolit právní zastoupení, a tak obchází advokátní kanceláře, které se snaží přesvědčit, aby takto složitý případ vzali „pro bono“.

Nakonec skončí u Samantha, která má sotva po zkouškách a před sebou zásadní případ, který doslova rozhodne o hranicích lidství v právním smyslu. Po prohře před soudem prvního stupně, jí začíná být jasné, že jde o případ nad její síly, a tak kontaktuje slavného lidskoprávního advokáta Patricka Meighana. Spolu s Tedem a Johnem (právě jeho přání Teda oživilo) se vydávají na schůzku autem do sousedního státu, jenom aby se dozvěděli, že podle jeho názoru Ted člověkem není, protože svým stylem života lidské společnosti nepřinesl prakticky vůbec nic, i když k tomu jako jedinečná bytost měl všechny předpoklady. Následně je nucen svůj názor přehodnotit, když John nasadí vlastní život, aby ochránil Teda, což znamená, že přeci jen inspiruje svoje okolí a obohacuje život alespoň jednoho člověka. Ted také prokáže svoje city, když truchlí pro svého padlého přítele, tedy než se ukáže, že si z něj John střílel. S takovou posilou je Tedův právní tým už schopen přesvědčit soud o jeho lidskosti. Hlavním argumentem je jeho schopnost milovat nejen svou manželku, ale i svého nejlepšího kamaráda a fakt, že jsou tyto city opětovány.

2.17.1 Samantha

Samantha ihned po složení advokátních zkoušek nastoupila do advokátní kanceláře svého strýce a hned dostane na zkušenu takto složitý případ. Dělá, co může, ale přeci jen je to pro ni samotnou příliš velké sousto. Kromě toho je to asi nejodvážnější postava advokáta, která se dá ve filmu vidět. Kouří marihuanu i v pracovní době a celkově je více člověkem než advokátem. Je příjemné vidět přirozenější postavu v roli advokáta, zvláště když jí to neubírá na odhodlání, s jakým se do takového zásadního případu pouští a není tedy zase příliš lehkovážná ani neuvěřitelná.

2.17.2 Patrick Meighan

Patrick Meighan je uznávaný expert na problematiku lidských práv. Na rozdíl od Samantha je v závěrečné části své kariéry a než se rozhodne takovýto případ vzít, navíc pro bono, musí uvěřit, že Tedova strana může a zaslouží si případ vyhrát. Až když v televizi sleduje Johnovu hrdinskou záchranu a v nemocnici pak Tedův zármutek je

ochoten jim pomoci. V tom můžeme vidět buď vypočítavost, nebo jako já v tom vidím opravdový zájem o spravedlnost a společnost jako takovou.

2.17. Dáma ve zlatém²²

Poutavé drama vypráví o nesnadném procesu restituce uměleckých děl ukradených nacisty před druhou světovou válkou. Konkrétně jde o skutečný příběh Marie Altmann, která byla jako mladá židovka donucena spolu s manželem a sestrou opustit vlast po příchodu nacistů do Vídně. Bohužel zbytek její rodiny takové štěstí neměl a povětšinou zemřel v koncentračních táborech. Nyní už jako postarší dáma žije v Los Angeles, kde po pohřbu své sestry už jako jediná žijící členka rodiny objeví dopisy, které sestře posílal ve čtyřicátých letech rodinný právník. Týkají se pokusů o navrácení umění jejich rodině ukradené nacisty, které byly zablokovány už faktem, že mu ani nebylo umožněno nahlédnout do závěti Adely, ve které má být údajně odkázáno Vídeňské galerii. Jedná se především o portrét její tety (Adely Blochové-Bauerové) známý jako Dáma ve zlatém od slavného Gustava Klimta.

Když se doslechne, že v Rakousku byl přijat nový restituční zákon, na jehož základě probíhají jednání o vrácení uměleckých děl ukradených nacisty v majetku Rakouského státu, rozhodne se poradit s Randolem alias Randym Schoenbergem (synem její přítelkyně, kterému se dosud nepodařilo najít svoje místo v advokacii). Po prostudování předmětných dopisů dojde Randy k závěru, že by stálo zato o vydání uměleckých děl alespoň zažádat u speciální komise ve Vídni, kam s Marií následně odcestují. Až na místě zjistí, že to nebude tak jednoduché, protože spíše, než k reálné nápravě minulých křivd má celý proces na základě nového zákona sloužit k vylepšení mezinárodní pověsti Rakouska. Komise jedná neveřejně a oni nemají ani možnost se k věci jakkoli vyjádřit, než je žádost zamítnuta. Jediná možnost nápravy spočívá v soudním řízení, se kterým je ovšem spojen soudní poplatek ve výši zhruba 1,5 % z odhadované hodnoty předmětu sporu (asi 1,8 milionu dolarů), neboli naprosto mimo Mariiny možnosti.

Jedou s tedy nepořízenou zpět do Los Angeles, ale Randy se s tím nemůže vyrovnat tak dlouho, až přijde nato, jak Rakouský stát žalovat před americkým soudem, u kterého je fixní soudní poplatek. Takzvaná FSIA²³ (United States Department of State) totiž obsahuje výjimku z imunity cizích států a jejich organizačních složek v soudním řízení

²² Dáma ve zlatém [film]. Režie Simon Curtis. UK, 2015 (Curtis, 2015)

²³ Foreign Sovereign Immunities Act, 1976

před soudy v USA. Samozřejmě bylo třeba nejdříve prokázat před americkým nejvyšším soudem, že se na případ FSIA přijatá roku 1971 dá retroaktivně aplikovat, ale to se nakonec podařilo a už bylo jen otázkou času, kdy americký soud po zvážení faktů jasně svědčících ve prospěch Marie rozhodne o povinnosti Rakouska obrazy vrátit.

Bohužel otázka času byla v tomto případě jedním z rozhodujících faktorů, vzhledem k věku Marie, a tak místo dalšího pravděpodobně roky se táhnoucího sporu v Americe s neznámou reálnou účinností případného verdiktu, se rozhodnou pro arbitráž ve Vídni. Je to jediná možnost, jak by Marie mohla ještě za života ty obrazy opravdu dostat zpět.

Ve své prezentaci před rozhodčím soudem Randy velmi trefně zmiňuje, že v tomhle případě nejde o právo, protože kdyby se dodržovalo, museli by být všechny obrazy dávno v rukou jejich právoplatné majitelky. Jde tu o spravedlnost a odvahu postavit se vlastní minulosti. Po letech tahanic, zdržovacích taktik a dalších právních klíčků nakonec přeci jen zvítězí zdravý rozum, Marie dostane obrazy zpět, a odveze je sebou do Ameriky, tedy pryč ze země jejich původu. Nepochybně má toto vítězství i tak pro Marii hořkou pachut' uvědomění, kam až byli představitelé Rakouska ochotni zajít, i přesto že jim mockrát nabízela dohodu. Dáma ve zlatém je posléze prodána Nové Galerii na Manhattanu, čímž jsou zmařeny poslední naděje, že by se tento secesní skvost mohl vrátit do místa svého původu.

2.18.1 Randy Schoenberg

Randy Schoenberg začíná jako průměrný advokát, kterému se nepodařilo uživit vlastní praxi. Naštěstí se přes matku dostane k tomuhle zásadnímu případu a zlomu v kariéře. Sledujeme jeho vývoj jak kariérní, tak i v soukromém životě, když si plně uvědomuje svoje kořeny a čím prošli jeho rodiče při nuceném opuštění vlasti. Stane se z něj opravdu vynikající advokát, o čemž svědčí i těžké rozhodnutí přistoupit k arbitráži, přestože vítězství ve sporu před americkým soudem bylo prakticky jisté. Jednoduše proto, že to byla jediná naděje na shledání Marie s obrazy její rodiny. Nebojí se přijmout s arbitráží spojené riziko, a nakonec si z procentuálního podílu na ceně obrazů otevře vlastní advokátní kancelář specializující se právě na restituci zabavených nebo ukradených uměleckých děl, a to převážně nacistickým režimem.

2.18. Popírání holocaustu²⁴

Jádrem filmu je hledání limitů svobody slova, konkrétně zda může David Irving vědomě lhát, aby podpořil své hypotézy, nazývat se při tom historikem a být chráněn právy na ochranu osobnosti proti těm co je vyvracejí. David totiž podá žalobu na ochranu před neoprávněnými zásahy do jeho osobnostních práv proti vydavatelství Penguin Books a Deboře Lipstadt ve spojitosti s její knihou Popírání Holocaustu.

Následuje dlouhý a náročný proces dokazování, že David ve své knize Hitlerova válka vědomě zkresluje fakta, a dokonce cituje falzifikované dokumenty jako reálné zdroje, a celá kniha je motivována snahou za každou cenu očistit Hitlera od zločinů válečných i proti lidskosti. To nám připomíná, jak nesmírně náročné je dokázat pravdu někomu, kdo ji tvrdošijně popírá a tvrdí, že o ní není dostatek důkazů, protože nejsou dochovány žádné fotografie židů v plynových komorách, písemné rozkazy Hitlera nařizující systematickou likvidaci židů a podobně absurdní důkazy.

Nakonec po měsících dokazování existence Holocaustu, Davidových vazeb na neonacisty, jeho rasistických názorů a úmyslného zkreslování faktů soud rozhodl ve prospěch obhajoby přes 300 stran čítajícím rozsudkem ve prospěch Debory a historie. Film je velmi realistický a dá se na něm hezky ukázat průběh civilního řízení před britským soudem ve věci ochrany proti pomluvě a odškodnění za ztížení společenského uplatnění. Včetně zásadního vlivu důkazního břemene, které zde vázne na obhajobě, na přístupnost a úspěšnost takových žalob.

2.19.1 Anthony Julius

Anthony Julius jako šéf právního týmu Debory vytvořil odvážnou strategii obhajoby prokázáním pravdivosti „difamujících“ výroků. Činí také nesnadná rozhodnutí jako nevyslechnout pamětníky holocaustu, ani Deboru samotnou pro jejich přílišnou citovou zainteresovanost ve věci a z toho vyplývající riziko vyprovokování k nevhodnému chování na lavici svědků. Celkově je věrohodnou postavou právníka na vrcholu sil i kariéry, který se snaží o dobrou věc, ale je si vědom limitů práva a postupuje strategicky a s rozmyslem.

2.19.2 Richard Rampton

Richard Rampton jako představitel obhajoby před soudem je věcný a přímý, zdá se proto zprvu lhostejný. Až později se ukáže jeho zápal a nasazení, stejně jako pochopitelná averze vůči někomu tak zatvrzele nepoučitelnému jako je David. Zatímco Anthony se

²⁴ Popírání holocaustu [film]. Režie Mick Jackson. UK/USA, 2016 (Jackson, 2016)

stará o strategii, Richard má na starosti samotnou prezentaci případu před soudem, a tak je tedy spíše řečníkem než čímkoli jiným. Nejsou to tedy jeho právní znalosti, ale schopnost argumentovat, srozumitelně vysvětlit fakta a spojit je do příhodného závěru, co je základem jeho úspěchu. Celý systém jednoho advokáta vysloveně na vystupování před soudem a dalšího, který vytyčuje strategii, připravuje podklady a celkově se stará o pozadí případu je zajímavý a umožňuje větší specializaci. Samozřejmě že ve skutečnosti to není tak jednoduché a není vyloučeno klasické zastupování jedním advokátem, už ani u soudů vyšších stupňů. (Brightside Trust and Brightside Social Enterprise Ltd)

2.19. Difret²⁵

Příběh o konfliktu tradice se zákonem, o právu a spravedlnosti proti argumentu, že takhle se to dělalo vždycky, a proto je to v pořádku. Hirut je čtrnáctiletá dívka, která je (jak diktuje tradice) cestou ze školy unesena, zbita a znásilněna mužem, který si ji vyhlédl jako svou budoucí manželku. Následujícího rána chce utéct zpět k rodině, ale příliš brzy si její nastávající se svými pomocníky všimnou, že zmizela a snadno vyčerpanou dívku doženou. Prosí je, aby ji nechali odejít domů, až když její přání nerespektují, vystřelí z pušky do prsou svého únosce. Jeho společníci ji chtějí zabít rovnou na místě, naštěstí se ale objeví místní policie, která ji odvede k výslechu.

Pro Evropana žijícího ve dvacátém prvním století je takováto tradice naprosto nepochopitelná, připomíná drancování při nájezdech Vikingů, ale v Etiopii je evidentně pořád živá a místní soud stařešinů Hirut odsoudí k vyhnanství a její rodinu k zaplacení kompenzace za krveprolití. Většina vesnice se s tím ani tak nehodlá smířit, a přísahá pomstu jí i její rodině. Je jasné na kolika úrovních je tahle tradice naprosto v rozporu s jakýmkoliv právním systémem, který chrání osobní svobodu, zdraví a lidskou důstojnost v sexuální oblasti. Kromě toho také degraduje sňatek na sexuální otroctví, kde muž má naprostou kontrolu a žena může maximálně dělat, co se jí řekne.

Naštěstí se o případu doslechne i Meaza Ashenafi (mladá advokátka a bojovnice za ženská práva) která se následně ujme obhajoby společně s místní zástupkyní její neziskové organizace. Hned ovšem narazí na odpor státního zástupce, který tvrdí že Hirut lze o svém věku, aby s ní měl soud větší slitování a odmítne ji nechat odvézt do nemocnice na lékařské ošetření zlomené ruky, podlitin a dalších zranění. Dokonce ani

²⁵ Difret [film]. Režie Zeresenay Mehari. Etiopie/USA, 2014 (Mehari, 2014)

potvrzení o křtu nepovažuje za dostatečný důkaz a požaduje rodný list, který ovšem neexistuje, protože se v této oblasti děti rodí doma, čehož si musí být dobře vědom. Hirut je po přímluvě Meaziných kontaktů propuštěna do její péče, a ta jí tedy může zajistit potřebné lékařské ošetření.

Poté jí umístí do dětského domova, protože sama u ní doma v naprosto nezvyklém prostředí být nezvládá. Mezitím se snaží přimět ministerstvo spravedlnosti ke zrušení výše zmíněného verdiktu soudu stařešinů, aby se Hirut mohla, až bude po všem, vrátit domů. To se ale odmítá vměšovat do záležitostí zvykového práva a ona tedy může buď čekat na verdikt soudu s nadějí, že v něm zároveň zruší tohle rozhodnutí, nebo žalovat ministerstvo spravedlnosti pro opomenutí povinnosti zrušit nezákonné rozhodnutí. Vybere si možnost druhou a následně čelí zrušení vlastní dobročinné organizace bez udání důvodu. Tenhle stav sice příliš dlouho netrvá a po odvolání ministra spravedlnosti se jí status vrátí, ale i tak Hirut už do procesu zůstane ve vězení.

Proces sám o sobě není nijak komplexní, soud se seznámil se znaleckým posudkem o pitvě v písemné podobě už předem, vyslechne svědky, obžalovanou a následuje vyhlášení rozsudku. Z právního hlediska se jedná o poměrně jasný případ nutné obrany, kdy se Hirut bránila proti nucenému sňatku jediným možným způsobem a neměla by tedy být trestně odpovědná za tento čin. Přestože spor jako první žena v historii Etiopie vyhraje a hraje tedy zásadní roli ve změně pohledu společnosti na tuto barbarskou tradici, ona sama to za vítězství nepovažuje vzhledem k tomu, že se kvůli přísahané pomstě nemůže vrátit domů za rodinou, ani ochránit svojí o dva roky mladší sestru před podobným osudem. Film je založen na pravdivých událostech a jasně ukazuje jak složitý a bolestný je proces změn tradic předků, i když jsou takhle kruté a zjevně odporující základním lidským právům i zákonu.

2.20.1 Meaza Ashenafi

Meaza Ashenafi je charakterní, zapálená advokátka ženských práv. Je ale zároveň příliš osobně zainteresovaná do případu Hirut. Nestačí jí Hirut osvobodit, chce, aby se mohla vrátit do normálního života, jak ho žila před celou tou nešťastnou událostí a je ochotná pro to riskovat celou svojí neziskovou organizací pomáhající tisícům žen po celé Etiopii. Na chvíli o ni dokonce přijde, a to všechno i přesto, že je jasné, že tenhle cíl je absolutně nereálný, většina vesnice jejího původu Hirut nenávidí natolik, že je připravena ji zabít a jít zato do vězení. Nicméně i přes jistou naivitu hraje zásadní roli ve vývoji kultury otevřenější ženám, která je nevidí jako domácí otroky, ale jako reálné partnerky mužů, schopné zastávat i jiné role ve společnosti.

2.20.2 Ato Gizaw

Ato Gizaw jako státní zástupce okresního státního zastupitelství pověřený tímto případem od začátku postupuje velmi tvrdě s ohledem na danou situaci a věk obviněné, kterému tedy odmítá uvěřit. Pozve si znalce z oboru medicíny, který tvrdí, že její věk pozná ze stavby jejího těla, což je absolutně nereálné, ale těžko říci jaké jsou reálné možnosti prokázání věku, pokud neexistuje žádný záznam o narození. Nechce dovolit ani její lékařské ošetření, až na pokyn nadřízeného je nucen Hirut propustit. V průběhu celého trestního stíhání tvrdošijně prosazuje trest smrti, i když musí vědět, že to v daném případě přichází v úvahu pouze při zaujatém výkladu práva ovlivněném tradicí, která je s ním v jasném rozporu. Jediný rozumný důvod jeho chování (alespoň jak je ve filmu vylíčeno) vidím v ohrožení rozdělení rolí ve společnosti a jeho snaze ho za každou cenu zachovat.

2.20. Vyvolávač deště²⁶

Příběh mladého idealisty Rudyho Baylora, který vystudoval práva s vidinou prosazování spravedlnosti. Po škole má problémy najít místo, a tak skončí v advokátní kanceláři, kterou vede člověk obviněný z daňových úniků a dalších trestných činů. Hned dostane lekci v ohýbání práva, shánění klientů po nemocnicích a dalších aspektech advokátního obchodu. Nejdůležitější z případů, které řeší je žaloba proti zdravotní pojišťovně odmítající uhradit transplantaci kostní dřeně s poukazem na klauzuli v pojišťovací smlouvě o experimentálních procedurách. Jeho první soudní proces samozřejmě není perfektní a v porovnání s právním týmem pojišťovny to s ním ze začátku moc dobře nevypadá, až když dojde k úmrtí původního soudce a nastoupí na jeho místo nový, daleko víc nakloněný na jeho stranu, se mu podaří dosáhnout zamítnutí návrhu na zamítnutí žaloby a samotný soud může začít.

Obhajoba mezitím zvládne propustit všechny relevantní zaměstnance, aby se mohla tvářit, že neví, kde se nacházejí a není tedy možné je předvolat a vůbec se snaží celou věc co nejúčinněji zamést pod koberec. Až dokud se jeho společníkovi nepodaří najít Jackie Lemancyzk, která měla tento nárok původně na starosti, než ho převzal její nadřízený po několika urgencích. Ta jim poskytne informace a interní dokumenty, které dokazují, že veškeré uplatněné nároky jsou odmítnuty a do nekonečna odsouvány s nadějí, že se jich nakonec oprávněný vzdá. Pak už stačí jenom přimět soud, aby tyto interní firemní dokumenty připustil jako důkazy a výhra je na spadnutí. Zvlášť ve spojení s daty, která

²⁶ Vyvolávač deště [film]. Režie Francis Ford Coppola. USA/Německo, 1997 (Coppola, 1997)

ukazují, že pouhých 10 % všech nároků uplatněných u této pojišťovny bylo proplaceno a interním memorandem, které vymezuje transplantaci kostní dřeně jako standartní proceduru. Případ tedy končí odsouzením pojišťovny k zaplacení 50 miliónů odškodného, samozřejmě pojišťovna vyhlásí další den bankrot a reálně nikdo nedostane nic.

Vedlejší dějovou linii tvoří romance mezi Rudym a obětí domácího násilí, se kterou se seznámí v rámci honu na klienty v nemocnici. Postupně jí dodá odvalu odejít od svého násilnického manžela a nastěhovat se k němu. Což je samozřejmě skvělé a v souladu s jeho záchranářským instinktem. Ale riskovat střet s násilníkem pro pár věcí z bývalého společného domova je naprosto nesmyslné a zvláště jako právník by měl vědět, že je snadno může získat později v doprovodu policie místo neuvážené noční výpravy, která skončí zabitím ex manžela jeho oblíbenou baseballovou pálkou.

2.21.1 Rudy Baylor

Je naivní a nezkušený, ale naštěstí se učí rychle, a nakonec se z něj stane poměrně schopný advokát. Kromě zásadního selhání v úsudku zmíněného nahoře je jeho postava realistická se sympatickou a pochopitelnou četností menších, ať už formálních či materiálních právních pochybení. Jediné, co mě mrzí je to, že na konci filmu po prvním vyhraném případě v kariéře ihned s kariérou skončí a plánuje se věnovat učení práva. Potom co byl celý film znechucen z advokátní profese, radši než se ji snažit vylepšit a praktikovat správně, odejde učit na univerzitu.

2.21.2 Deck Shifflet

Je Rudyho asistent, sám vystudovaný právník, který 6krát po sobě neudělal advokátní zkoušky. Taková sympatická zvláštní postavička, která má jasně definované slabé stránky – vystupování na veřejnosti, logická argumentace atp. Ale i klady jako perfektní znalost procesních předpisů, energii a absenci ega, což mu umožňuje velmi úspěšně oslovovat nové klienty a potýkat se s méně blyštivou stranou právního řemesla.

2.21.3 Leo F. Drummond

Leo F. Drummond je hlavním obhájcem druhé strany a zároveň protikladem Rudyho. Nevidí právo jako nástroj k prosazování spravedlnosti, ale jako zdroj příjmů a je ochoten jít daleko mimo hranice legality, aby pro svého klienta zajistil příznivý verdikt. Nejen že zajistí propuštění všech případných svědků, aby mohl tvrdit, že je nemá, jak kontaktovat, ale dokonce naprosto nezákonně odposlouchává Rudyho. Klasický právník s heslem pro

klienta všechno, ovšem dovedený do zbytečně přehnaných rozměrů. Navíc naprosto bez hloubky, je prostě vylíčen jako ničeho se neštítící nepřítel a tím to končí, což je škoda.

2.21. Konspirátor²⁷

Ústředním motivem filmu je zneužitelnost moci k obcházení práva a dosažení požadovaného výsledku bez ohledu na absenci důkazů. Příběh ukazuje podstatu práva jako nástroje, který pracuje pod vedením mistra buď k dosažení spravedlnosti, nebo se dá zneužít k různým jiným účelům. Tady konkrétně k ujištění obyvatelstva, že státní zřízení funguje, je schopno zajistit potrestání pachatelů i těch nejzávažnějších trestných činů a tím přeneseně i bezpečnost, spravedlnost a veřejný pořádek.

Příběh začíná atentátem na prezidenta Lincolna a další představitele státu na konci války Severu proti Jihu. Lincoln ho bohužel nepřežije a o to razantněji se rozbíhá vyšetřování, které brzy přinese výsledky v podobě zatčení sedmi konspirátorů a zastřelení jejich vůdce. To ovšem nestačí a John Surrat (poslední konspirátor unikající spravedlnosti) je postrádán natolik, že jeho místo na lavici obžalovaných zaujme jeho matka. Mary Surrat totiž provozuje penzion, kde se scházeli a spřádali plány. Zarážející je, že má být souzena vojenským soudem jako civilistka, která se přímo nepodílela na tom násilném aktu. Důvodem bezpochyby je snaha dosáhnout rychlé a snadné „spravedlnosti“.

Kdyby se totiž konalo normální trestní řízení, kde jsou chráněny práva obviněného a důkazní břemeno spočívá na obžalobě, je velmi pravděpodobné, že by odsouzena nebyla. Sama se totiž žádných konspiračních schůzek nezúčastnila, ani se nijak nepodílela na činu samotném, nebo jeho plánování. Vinna by snad mohla být jedině neoznámením vlastního syna úřadům.

Nicméně i přes všechny oprávněné pochybnosti o její vině a svědectví Anny Surrat o matčině a bratrově charakteru je shledána vinnou a odsouzena k doživotnímu žaláři. Ani to ale Edwinu Stantonovi (ministru války) není dost a pod jeho nátlakem změnil soud složený z vojenských důstojníků svůj verdikt na popravu, tedy stejný jako ti, kdo se aktivně podílely na atentátu a jeho plánování. On sám systematicky od počátku obchází pravidla a ohýbá právo na hranici snesitelnosti, aby docílil tohoto rozsudku. Nejen že jí upřel právo na spravedlivý proces, ale silou svého postavení změnil verdikt v její

²⁷ Konspirátor [film]. Režie Robert Redford. USA, 2010 (Redford, 2010)

neprospěch, a dokonce přesvědčí prezidenta, aby pozastavil účinnost soudního příkazu na odložení její popravy k přezkoumání zákonnosti předcházejícího procesu.

Tím tedy v podstatě vyloučí jakoukoli možnost přezkumu a je popravena současně s ostatními. Tohle všechno dělá prý ve jménu přežití státu a národa. Tenhle argument je pochopitelný, kdyby tedy opravdu zánik státu hrozil a toto byl jediný způsob, jak mu předejít. Ono tomu tak ale samozřejmě není, nedokážu si představit, jak by odsouzení k doživotnímu odnětí svobody namísto popravy mohlo vyvolat takovou bouři nevole, že by to snad vedlo k rozpadu federace. I pokud by došlo k ozbrojenému sročení lidu, tak naprosto nejhorší scénář představuje vyplenění věznice a poprava Mary v záchvatu davové posedlosti spravedlností.

Nejsmutnější je, že celý proces s Mary měl původně sloužit jako návnada pro Johna, aby se vzdal a zbavil jí obvinění. On ji ale raději nechá zemřít, než aby převzal zodpovědnost, za svoje činy.

2.22.1 Frederick Aiken

Frederick Aiken se vrací domů jako válečný hrdina, teď už si chce jenom užívat zasloužené svobody se svou nastávající a v klidu se věnovat právnické kariéře. Tenhle plán se značně zkomplikuje, když je pověřen obhajobou Mary Surrat. Nejraději by odmítl, protože je přesvědčen o její vině, ale nemůže, a tak si alespoň stěžuje na nepřízeň osudu, kudy chodí. Postupně ale zjišťuje, že to není tak černobílé, jak se původně zdálo a začíná rozumět její straně věci. Tak se tedy z člověka naprosto přesvědčeného o vině vlastní klientky stává obhájce ochotný skutečně bojovat za její práva všemi dostupnými prostředky. Jako jediný opravdu stojí na její straně až do samého konce a potom znechucen opouští právní profesi přesvědčen o tom, že pokud je právní systém tak snadno zneužitelný, nemá cenu právo praktikovat.

2.22.2 Reverdy Johnson

Reverdy Johnson je Frederickův šéf, právě on ho pověří obhajobou Mary. Kromě toho ho v podstatě donutí přijmout fakta případu a změnit jeho zaujatý pohled na celou situaci. Sám je zkušený advokát na vrcholu kariéry, který se snaží chránit především ústavu a lidská práva, nikoliv stát před jakousi pochybnou hrozbou. Jeho charakter je příjemný svým realistickým přístupem, se kterým se snaží o realizaci svých ušlechtilých cílů.

2.22. Causa Wardových²⁸

Hlavním tématem filmu je soud o odškodnění obětí vadného elektrického obvodu v levém předním blinkru modelu auta, který se vznítí při nárazu, pokud je aktivní. Poškozené zastupuje Jedediah Ward, postarší zkušený matador soudních síní. Proti němu stojí Maggie Ward, jeho dcera a hladová mladá advokátka s vidinou povýšení do pozice partnera v případě úspěchu. Na pozadí právní bitvy si zároveň řeší složité rodinné vztahy vyhocené smrtí Estelle Ward, která tvořila přirozené demilitarizované pásmo mezi dvěma pyšnými a tvrdohlavými osobnostmi.

Příběh začíná představením jejich velmi odlišných stylů vystupování v soudní síni. Jedediaha sledujeme při závěrečné řeči, kdy se snaží využít emocí k manipulaci poroty a odvádí tím pozornost od právních skutečností, které nesvědčí ve prospěch jeho klienta. Oproti tomu Maggie mezitím v sousední soudní síni argumentuje příslušnými ustanoveními zákona a vůbec si počíná tak, jak je v právní profesi obvyklé.

Pak už nastupuje výše zmíněný případ, který představuje pro malou advokátní kancelář Jedediaha velké riziko. Jednak stojí proti velké advokátní kanceláři s několikanásobně většími zdroji, a jednak se jedná o velmi těžko prokazatelnou vadu, která se projevila u pouhých několika procent kusů daného modelu automobilu. Na druhé straně sporu musí Maggie nejprve přesvědčit svého nadřízeného, aby jí případ svěřil a ona mohla konečně otce porazit a dokázat mu tak svoji cenu.

Rozbíhají se přípravy na soudní proces, při kterých Maggie objeví zprávu o nebezpečnosti výše zmíněné vady sepsanou interním bezpečnostním expertem automobilky. Pokud by se takový dokument dostal do ruky protistraně, znamenalo by to konec nadějí na výhru, a tak Stuart chce, aby tu zprávu „ztratila“. Ona to ale místo toho oznámí vedoucímu partnerovi firmy, který nakonec souhlasí se záložním Stuartovým plánem na uschování příslušného dokumentu v tolika ostatních, že je prakticky nemožné ho najít. Stuartovi to ale nestačí a ten dokument zničí, čímž Maggie donutí si vybrat mezi prakticky jistým partnerským statusem (který ji čeká, pokud spor vyhrají) a účastí na zásadním překročení pravidel advokátní komory. S tímhle rozhodnutím zápasí celý den, až se nakonec vydá k otci do kanceláře s cílem jim nějak nenápadně naznačit který z tisíců dokumentů je ten zásadní. Na jejich seznamu ale ten dokument nefiguruje, a tak jim alespoň řekne všechno, co ví.

²⁸ Causa Wardových [film]. Režie Michael Apted. USA, 1991 (Apted, 1991)

Před soudem potom zpochybní výpověď výše zmíněného bezpečnostního experta, když ho vyslychá ohledně vybraných několika ze stovek odborných posudků, které za svou kariéru sepsal a vyvolá tím pochybnosti o kvalitě jeho paměti. Rozhodující je nakonec svědectví hodnotitele rizik, který vypracoval posudek vycházející ze zničené zprávy. Soudní spor tedy skončí vítězně pro poškozené, kteří obdrží peněžité zadostiučinění ve výši sto milionů dolarů. Díky tomuto zamotanému procesu plnému morálních i legálních selhání jejích spolupracovníků si Maggie nakonec uvědomí, že její otec není až tak špatný a rozhodne se přejít do jeho advokátní kanceláře.

2.23.1 Jedediah Tucker Ward

Jedediah Tucker Ward je stárnoucí advokát specializující se na těžké případy jednotlivců proti velkým korporacím. Což ho činí kladným hrdinou alespoň, co se týče práva, ale zároveň ho realita nutí využívat zásadní slabinu porotního systému spočívající ve snadné citové manipulovatelnosti poroty složené z běžných lidí oproti profesionálnímu soudci, který k věci přistupuje strážlivě a zaměřuje se logicky hlavně na právní otázky. Vzniká tedy zajímavý paradox obcházení práva ve prospěch alespoň přiblížení se k rovnosti sil v těchto sporech. V soukromém životě bohužel žádným hrdinou není, naopak je nabubřelým egomaniakem toužícím ukázat všem svou nadřazenost.

2.23.2 Maggie Ward

Maggie Ward je mladá průbojná advokátka, která bojuje hlavně s pocitem méněcennosti vůči otci. Když přijde možnost postavit se mu v soudní síni, vidí to jako příležitost konečně si výhrou vynutit jeho uznání. Pak je ale konfrontována s realitou případu a morální ohebností vlastních kolegů, což ji přiměje zapomenout na minulé křivdy a spolupracovat s otcem v zájmu spravedlnosti. Na začátku filmu je zobrazena s respektem k pravidlům, který se postupně mění v ochotu jít mimo hranice práva, pokud je to jediná možnost, jak dosáhnout spravedlnosti.

2.23. Její případ²⁹

Ústředním tématem filmu je diskriminace žen v kolektivu, kde je jich zhruba třicetinásobně méně než mužů, a to v typicky mužském zaměstnání, konkrétně v uhelném dole. Na jedné straně tedy stojí muži u moci a s obrovskou početní převahou proti ženám, které se bojí o jedinou výdělečnou práci v okolí natolik, že se raději nechají utlačovat. To se změní s příchodem Josey Ames, která to po měsících týrání nevydrží, odejde a zažaluje

²⁹ Její případ [film]. Režie Niki Caro. USA, 2005 (Caro, 2005)

těžební společnost o náhradu újmy způsobené sexuálním obtěžováním, násilím, nactiutrhaním a dalšími formami perzekuce.

Josey utíká od násilnického manžela domů do Minnesoty, kde chce začít nový život i se svými dvěma dětmi. Aby se mohla plně emancipovat, potřebuje pořádnou práci, kterou díky své kamarádce z dětství Glory najde v místním uhelném dole. Brzy ale zjistí, že mužští zaměstnanci je vidí jako zlodějky práce, kterou by mohl a měl vykonávat nějaký tvrdě pracující otec rodiny. A když se zkusí ozvat proti nemístným sprostým vtípkům nadřízenému, začíná se roztáčet spirála perzekuce neoficiálně podporovaná ze strany vedení. Čím víc se snaží bojovat za svoje práva, tím drsnější odpor a prostředky nasazují muži od defekace uprostřed ženské šatny po fyzické útoky. Celá věc vyvrcholí napadením Josey, po kterém marný boj vzdá a raději dobrovolně odejde. Nakonec se rozhodne pro žalobu, kterou se snaží získat odškodnění pro sebe a lepší pracovní podmínky pro všechny současné i budoucí zaměstnankyně společnosti. Po dlouhém procesu, ve kterém se obhájce těžební společnosti snaží vyvolat pochybnosti o její kredibilitě a počestnosti přijde nevyhnutelný šťastný konec.

Postava Josey je přehnaně pronásledovaná šovinismem od znásilnění učitelem na střední škole, přes domácí násilí od manžela až po všechno, co se stalo v dole. Je škoda, že tvůrci filmu nezvolili realističtější přístup, který by podle mě paradoxně vyvolal serióznější zamyšlení než takhle očividně nadsazené utrpení hlavní postavy. Je dobře, že o tom znásilnění se dozvíme pár minut před koncem filmu, a tak nám to nedává příliš času podívat se na zbytek příběhu kritickými očima. Celkově je vidět přílišná snaha tvůrců o vyvolání emocí na úkor realističnosti. I přes pocit znechucení všemi příslušníky mužského pohlaví, který není možné v průběhu filmu alespoň na chvíli nepocítit, si myslím, že film stojí za zhlédnutí.

2.24.1 Bill White

Bill White se jako znechucený bývalý New Yorkský advokát vrací domů do Minnesoty, kde chce od práva zůstat na hony daleko. To se mu daří až dokud ho Josey nepožádá o pomoc se svým případem. Nejdříve o tom nechce ani slyšet, ale nakonec změní názor, když si uvědomí, o jak významný precedenční spor by mohlo jít. Jeho postava je střízlivá a motivace jasná, zapsat se do historie práva, pokud se mu podaří vyhrát první případ diskriminace žen na pracovišti v historii. Je škoda, že soudní proces samotný je ve filmu na okraji zájmu a když už je zobrazen, tak s cílem ukázat utrpení Josey bez ohledu na realističnost. Zvlášť proto, že film je inspirován skutečným

případem, od kterého se ale evidentně liší tak moc, že tvůrci neuvedli ani obvyklé označení na základě reálných událostí.

2.24. Marshall³⁰

Boj za občanské svobody Afroameričanů z pohledu Thurgooda Marshalla, významného obhájce z řad NAACP (National Association for the Advancement of Colored People) věnujícího se obhajobě nevinných Afroameričanů obviněných kvůli barvě pleti. Nový případ ho zavede do Bridgeportu v Connecticutu, kde je Joseph Spell obviněn ze znásilnění a pokusu o vraždu. Protože sám nemá advokátní zkoušku v tomto státě, musí nejdříve najmout místního obhájce, který potom může navrhnout přípuštění obhájce z jiného státu unie. Najme tedy přes jeho odpor Sama Friedmana s tím, že má vznést tento návrh a dále se případu neúčastnit. Soudce ovšem správně podotkne, že není žádný důvod pro povolení obhájce z jiného státu a celý případ tedy skončí v Samových rukou s tím, že Thurgood se smí účastnit, ale nesmí vystupovat před soudem.

Specialista na pojistné spory tedy nechtěně obhajuje svůj první trestní případ. Ve verzi obžaloby je naštěstí tolik děr, že není problém je začít odkrývat už ohledáním místa činu. Obhájce tu koná i vyšetřování, jelikož policie případ uzavřela prakticky bez něj na základě ohledání oběti a jejího svědectví. Dál už se případem nezabývala, zřejmě proto, že ověření verze oběti a hledání důkazů o ní by byly neúčtivé ve vztahu k ní.

Postupně se tedy odhaluje skutečný příběh o osamělé ženě hledající útěchu v šoférově náruči, která když si uvědomila možné následky svého jednání, zpanikařila a zinscenovala pokus o vraždu skokem z mostu do jezera. Obžaloba tvrdí, že ji znásilnil, unesl a hodil do jezera, kde na ni z mostu házel kameny v úmyslu ji usmrtit. Tahle verze má několik zásadních problémů, na které obhajoba zoufale upozorňuje v průběhu procesu, až je každému přemýšlejícímu člověku v soudní síni naprosto jasné, že poškozená lže. Zproštění obžaloby tedy nakonec nikoho nepřekvapí. Horší je, že kdyby si vymyslela věrohodnější příběh, tak by soudní proces skončil jinak i přes fakta zpochybňující vinu obžalovaného.

2.25.1 Thurgood Marshall

Thurgood Marshall je jeden z prvních Afroamerických advokátů a bojovník za práva Afroameričanů. Jezdí po USA a poskytuje bezplatnou obhajobu nevinným občanům tmavé pleti. Už z toho je jasné, že nejde až tak o ty jednotlivé klienty, ale

³⁰ Marshall [film]. Režie Reginald Hudlin. USA, 2017 (Hudlin, 2017)

o kampaň za práva všech, k jejímuž zviditelnění a prezentaci využívá mediální pozornost věnovanou těmto trestním případům. Samozřejmě bez něj by prakticky žádnou obhajobu neměli, přesto ale neplní své povinnosti obhájce úplně tak, jak by měl. Rozhoduje namísto klienta o nabídkách státního zástupce na uzavření dohody o vině a trestu, vyjadřuje se do novin, i když ví, že tím proti sobě a přeneseně tedy i svému klientovi popudí soudce atd. Bezpochyby je jedním z nejlepších právních mozků své doby, o čemž svědčí i jeho pozdější působení u nejvyššího soudu. Přesto vědomě nedostává některým svým povinnostem s cílem zajistit lepší postavení ostatních Afroameričanů i na úkor vlastního klienta.

2.25.2 Sam Friedman

Sam Friedman je specialista na pojistné spory naprosto spokojený ve své malé kanceláři kde chce v klidu prožít zbytek života. Tento plán mu pokazí NAACP, která ho najme jako obhájce v trestním řízení a on je nucen pro nepříznivou finanční situaci případ přijmout. Když se mu nepodaří přesvědčit soudce k přijetí Thurgooda jako obhájce, je nucen opravdu obhajovat a nutno říci, že se svých povinností zhostí s důsledností sobě vlastní. Ač bez zkušeností v tomto oboru práva, přesto se s Thurgoodovou pomocí zhostí obhajoby velmi dobře. Na rozdíl od něj má také především na zřeteli zájmy obviněného, nikoliv boj za občanská práva celé skupiny obyvatel. Je si vědom vlastní nezkušenosti, a tak se řídí většinou jeho rad, přesto se mu ale nebojí postavit, když jedná v rozporu se zájmy klienta. Sam je postava zajímavá a komplexní, kterou divák postupně odhaluje až do závěrečných titulků.

2.25. Je to i můj život³¹

Hlavním tématem filmu je právo rozhodovat o vlastním těle ve vztahu k věku a rozumovému a mravnímu vývoji s ním souvisejícímu. Anna Fitzgerald byla počata nitroděložním oplodněním spermatem dárce tak, aby se zajistilo, že bude vhodnou dárkyní kostní dřeně, bílých krvinek a dalších orgánů pro svou sestru Kate, která trpí leukémií. Od narození, kdy darovala sestře pupečnickovou krev přes několikanásobné darování kostní dřeně až po nynější ledvinu, kterou jí má darovat ve svých dvanácti letech.

Dá se tedy pochopit, proč se rozhodne podat žalobu na zploletnění ve věcech rozhodování o vlastním těle. Sára je tak tvrdohlavá a milující matka Kate, že neustoupí

³¹ Je to i můj život [film]. Režie Nick Cassavetes. USA, 2009 (Cassavetes, 2009)

a k soudnímu řízení opravdu dojde. V průběhu výslechu Anny se ukáže, že vlastně nežaluje na ochranu své tělesné schránky, ale pro svoji sestru a její právo zemřít přirozenou smrtí místo další operace, která navíc může vážně ohrozit a zásadně ztížit život její mladší sestry.

Právo je tu zásadním nástrojem, bez kterého by nebylo možné donutit Sáru přijmout skutečnost, že její dítě umírá a není možné ho zachránit, alespoň ne permanentně. Je příjemná změna vidět ve filmu, že existence práva má svůj smysl a je nezbytná právě v takovýchto případech. Právo je tu nezbytné k identifikování problému všemi stranami, pak už ale pochopitelně není v tomhle případě součástí řešení, kterým je nechat Kate odejít. Ovšem může pomoci v dalších obdobných případech pomocí precedentu který tu vzniká. Celkově tedy jde o ohromně smutný, ale po všech stránkách výtečný film, který nutí k zamyšlení nad životem a smrtí a jak daleko jsme ochotni jít k zachování alespoň kapky naděje na přežití. Samozřejmě také nad morálitou vytvoření jakési banky orgánů v podobě dalšího dítěte, které je sice pochopitelné jako jediné východisko, ale z objektivního pohledu opravdu příliš v pořádku není.

2.26.1 Campbell Alexander

Campbell Alexander je právní zástupce Anny a zároveň advokát s televizní reklamou, kde se chlubí 91% úspěšností žalob. Zdá se tedy být jedním z těch, kdo právo využívají pro vlastní obohacení, ale případ Anny vezme pro bono a vůbec je představen v opravdu pozitivním světle. Nepřehání to s agresivitou výslechů, nesnaží se emocionálně vydírat porotu, celkově postupuje s příkladnou odbornou péčí, a přesto s ohledem na situaci a emoce zúčastněných.

2.26.2 Sara Fitzgerald

Sara Fitzgerald jako advokátka nepůsobí už řadu let, protože se doma věnuje rodině, a především chronicky nemocné dceři. Pro návrat k profesi si jistě lze představit příjemnější okolnosti než žalobu mladší dcery, přesto situaci zvládne poměrně dobře, až na její návštěvu Campbellovi kanceláře, kde stropí menší scénu, což je ale pochopitelné. Musí dobře vědět, že ten spor nemůže vyhrát, přesto se snaží, co může, až dokud jí nedojde, co je vlastně reálným jádrem sporu.

3. HLUBŠÍ ANALÝZA

3.1 Základní dělení a porovnání filmů mezi sebou

Základní rozdělení filmů s právní tematikou je právě na filmy o právnících a filmy o právu³², ovšem to jsou samozřejmě velmi široké kategorie, které se navíc překrývají a je tedy někdy obtížné určit do které film spadá, a navíc obvykle má film prvky obou a je třeba zkoumat jejich poměr a až podle toho ten daný film zařadit. U filmů jako *Konspirátor* je to velmi obtížné, a to zařazení je spíše pro formu, protože i když pro mě spadá do kategorie filmů o právu, tak jedním ze zásadních prvků celého filmu je právě vývoj vztahu jeho hlavní postavy k obviněné a případu jako celku.

Filmy o právnících: ...A spravedlnost pro všechny³³, Prvotní Strach³⁴, Ďáblův advokát³⁵, Provinění³⁶, Most špiónů³⁷, Hartova válka³⁸, Vyvolávač deště³⁹, Causa Wardových⁴⁰, Michael Clayton⁴¹, Marshall⁴², Soudce⁴³

Filmy o právu: Erin Brockovich⁴⁴, Dokažte mi vinu⁴⁵, Porota⁴⁶, Popírání Holocaustu⁴⁷, Pár správných chlapů⁴⁸, Pozdravy ze spermabanky⁴⁹, Black or White⁵⁰, Dáma ve zlatém⁵¹, Difřet⁵², Konspirátor⁵³, Je to i můj život⁵⁴, Ted 2⁵⁵, Philadelphia⁵⁶, Její případ⁵⁷

³² Podobně to dělí většina autorů věnujících se tomuto tématu například i Elkins, J.R., Reading/Teaching Lawyer Films. VT. L.Rev.(2003-2004) sv.28, s. 868 (Reading/Teaching Lawyer Films, 2003)

³³ ...A spravedlnost pro všechny [film]. Režie Norman Jewison, USA, 1979. (Jewison, 1979)

³⁴ Prvotní Strach [film]. Režie Gregory Hoblit, USA, 1996 (Hoblit, 1996)

³⁵ Ďáblův advokát [film]. Režie Taylor Hackford. USA/Německo, 1997 (Hackford, 1997)

³⁶ Provinění [film]. Režie Shintaro Shimosawa. USA, 2016 (Shimosawa, 2016)

³⁷ Most špiónů [film]. Režie Steven Spielberg. USA/Německo/Indie, 2015 (Spielberg, 2015)

³⁸ Hartova válka [film]. Režie Gregory Hoblit. USA, 2002 (Hoblit, 2002)

³⁹ Vyvolávač deště [film]. Režie Francis Ford Coppola. USA/Německo, 1997 (Coppola, 1997)

⁴⁰ Causa Wardových [film]. Režie Michael Apted. USA, 1991 (Apted, 1991)

⁴¹ Michael Clayton [film]. Režie Tony Gilroy, USA, 2007 (Gilroy, 2007)

⁴² Marshall [film]. Režie Reginald Hudlin. USA, 2017 (Hudlin, 2017)

⁴³ Soudce [film]. Režie David Dobkin. USA, 2014 (Nolan, 2014)

⁴⁴ Erin Brockovich [film]. Režie Steven Soderbergh, USA, 2000 (Soderbergh, 2000)

⁴⁵ Dokažte mi vinu [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

⁴⁶ Porota [film]. Režie Gary Fleder. USA, 2003 (Fleder, 2003)

⁴⁷ Popírání holocaustu [film]. Režie Mick Jackson. UK/USA, 2016 (Jackson, 2016)

⁴⁸ Pár správných chlapů [film]. Režie Rob Reiner. USA, 1992 (Reiner, 1992)

⁴⁹ Pozdravy ze spermabanky [film]. Režie Ken Scott. USA, 2013 (Scott, 2013)

⁵⁰ Black or White [film]. Režie Mike Binder. USA, 2014 (Binder, 2014)

⁵¹ Dáma ve zlatém [film]. Režie Simon Curtis. UK, 2015 (Curtis, 2015)

⁵² Difřet [film]. Režie Zeresenay Mehari. Etiopie/USA, 2014 (Mehari, 2014)

⁵³ Konspirátor [film]. Režie Robert Redford. USA, 2010 (Redford, 2010)

⁵⁴ Je to i můj život [film]. Režie Nick Cassavetes. USA, 2009 (Cassavetes, 2009)

⁵⁵ Ted 2 [film]. Režie Seth MacFarlane. USA, 2015 (MacFarlane, 2015)

⁵⁶ Philadelphia [film]. Režie Jonathan Demme. USA, 1993 (Demme, 1993)

⁵⁷ Její případ [film]. Režie Niki Caro. USA, 2005 (Caro, 2005)

Filmy o právnících mají za hlavní společný znak sledování jedné nebo více osob, poznáváme tedy konkrétní postavy jejich povahu, motivace, morálku, a to nejen při výkonu právní profese. Příběh je vyprávěn z jejího pohledu a my máme možnost poznat její motivace, zásady a další důvody proč postupuje zrovna tímto způsobem. Ideálně by tedy divák měl mít možnost vcítit se do této postavy a prožít ten příběh v její kůži, tak aby se tento zážitek co nejvíce přiblížil reálné zkušenosti. Jak se říká zkušenostmi se člověk učí, ovšem vzhledem k časové omezenosti našeho života a k závažnosti některých zobrazovaných zkušeností nemůžeme a snad bychom ani nechtěli tyto prožít na vlastní kůži. Typicky je ve filmu zobrazeno vícero kauz, ovšem hrají až sekundární roli a pomáhají vykreslit charakter dané postavy v jejím přirozeném pracovním prostředí. Zásadním pro tyto filmy je typicky hledání a formování vlastních morálních hranic jejich postav, které se od těch právních často zásadně liší. Tak je tomu samozřejmě i ve skutečnosti, jinak by totiž logicky k protiprávnímu jednání nemohlo vědomě nikdy dojít. Společným tématem ...A spravedlnost pro všechny, Prvotní strachu a Ďáblova advokáta je morálka a konflikt vznikající při obhajobě vinného klienta mezi výhrou a spravedlností. Postava Artura Kirklanda⁵⁸ se s tímto konfliktem nedokáže vyrovnat, protože nepostupuje racionálně, ale nechává se strhnout city, a tak se tento rozkol stupňuje až dojde k nevyhnutelnému výbuchu. Martin Veil⁵⁹ naopak postupuje racionálně a city nechává mimo, rozumně se snaží konfliktu vyhnout tím, že otázku vinný klienta aktivně ignoruje, odmítá se jí zabývat a soustředí se na technickou stránku sporu. Bohužel pro něj si vybere případ neobyčejně vynalézavého a herecky nadaného obviněného, který mu ten konflikt stejně vnutí tím, že se mu po osvobozujícím rozsudku přizná, aby nakrmil svoje ego. James Donovan⁶⁰ v sobě má prvky obou těchto postav, nejprve k případu přistupuje čistě profesionálně podobně jako Martin Veil, až když je vystaven enormnímu tlaku společnosti začíná být v případě čím dál více osobně zainteresován a je ochoten nasadit život, aby zachránil sovětského špióna se kterým se mezitím stihl spřátelit. Kevin⁶¹ balancuje nad propastí morálního úpadku od začátku do konce, film je prodchnut křesťanskou mystikou a celý ten problém dovádí až do absurdních rozměrů. V průběhu filmu je neustále zkoušen ďáblem a když už to vypadá že se nechá svést pýchou a

⁵⁸ Hlavní postava filmu – ...A spravedlnost pro všechny [film]. Režie Norman Jewison, USA, 1979. (Jewison, 1979)

⁵⁹ Hlavní postava filmu – Prvotní Strach [film]. Režie Gregory Hoblit, USA, 1996 (Hoblit, 1996)

⁶⁰ Hlavní postava filmu – Most špiónů [film]. Režie Steven Spielberg. USA/Německo/Indie, 2015 (Spielberg, 2015)

⁶¹ Hlavní postava filmu – Ďáblův advokát [film]. Režie Taylor Hackford. USA/Německo, 1997 (Hackford, 1997)

lakomstvím jako dvěma z kardinálních hříchů je zachráněn svou zbožnou matkou a naprosto nesmyslným znásilněním manželky. Bohužel tady opravdu zajímavý námět skončil v přespříliš zjednodušené poloze světa zkoušeného d'áblem, který fyzicky existuje, má moc ovlivňovat lidskou mysl a bůh se na to jenom bezmocně dívá ze svých výšin. Oproti tomu Ben Cahill⁶² překračuje hranici zákona už roky tím, že neoprávněně získává informace neoprávněným přístupem k zabezpečeným systémům a soukromým datům. Morálně to pro sebe ospravedlňuje tím, že mu tyto informace umožňují vyhrávat jinak ztracené spory. A to je jenom začátek, postupně se propracovává stále hlouběji až nakonec postřelí šéfa farmaceutické společnosti. Stejně tak Michael Clayton⁶³ koketuje s hranicí zákona od začátku a nejednou ji překročí, tady ovšem on hledá sám sebe a vlastní morální hranice, aby konečně mohl přestat pouze existovat a začít zase žít. Maggie Ward⁶⁴ také hledá sama sebe a odpověď na otázku, jak daleko je ochotná jít za osobním prospěchem, kdežto Jedediah Ward⁶⁵ představuje jakousi jistotu. On už svoje hranice našel a když Maggie přichází ke svým, tak je to sblíží a najdou po letech opět společnou řeč. Proti tomu Rudy Baylor⁶⁶ ve filmu Vyzvolávač deště začíná jako bezskrupulózní honič ambulancí a postupně se vyvíjí, respektive si může dovolit mít zásady a chovat se podle nich. Naopak Frederick Aiken⁶⁷ žádný velký morální vývoj neabsolvuje, protože už je morálně na výši a místo toho se vyvíjí jeho vztah k případu a klientce od naprostého pohrdání a přesvědčení o vinně k lidskému pochopení její situace a soucitu s ní. Nakonec je ochoten jít daleko nad rámec svých povinností jako obhájce a když jsou všechny jeho oprávněné námitky a další pokusy o dosažení spravedlnosti zamítnuty a klientka popravena, ztratí zájem o praktikování práva, protože vidí, jak snadno je ovlivnitelné prostřednictvím moci. Thomas Hart⁶⁸ neprochází vývojem jako právník, ale spíše jako voják. Sice obhajuje svůj první případ jako student prvního ročníku právnické fakulty, ale co je důležitější začíná rozumět pojmům jako je čest a sebeobětování v prostředí zajateckého tábora po vyzrazení vojenského tajemství nepříteli.

⁶² Hlavní postava filmu – Provinění [film]. Režie Shintaro Shimosawa. USA, 2016 (Shimosawa, 2016)

⁶³ Hlavní postava filmu – Michael Clayton [film]. Režie Tony Gilroy, USA, 2007 (Gilroy, 2007)

⁶⁴ Hlavní hrdinka filmu – Causa Wardových [film]. Režie Michael Apted. USA, 1991 (Apted, 1991)

⁶⁵ Hlavní hrdina filmu – Causa Wardových [film]. Režie Michael Apted. USA, 1991 (Apted, 1991)

⁶⁶ Hlavní postava filmu – Vyzvolávač deště [film]. Režie Francis Ford Coppola. USA/Německo, 1997 (Coppola, 1997)

⁶⁷ Hlavní postava filmu – Konspirátor [film]. Režie Robert Redford. USA, 2010 (Redford, 2010)

⁶⁸ Hlavní postava filmu – Hartova válka [film]. Režie Gregory Hoblit. USA, 2002 (Hoblit, 2002)

Právní filmy sledují hlavně nějaký konkrétní případ a postavy jednotlivých právníků jsou na druhé koleji, film se jim příliš nevěnuje a soustředí se na konkrétní kauzu. Samozřejmě hranice mezi těmito dvěma základními kategoriemi není ostrá a logicky se obě tyto roviny vyskytují prakticky v každém filmu, takže k rozdělení dochází podle toho, co v tom daném filmu převažuje. Tahle kategorie bývá méně oblíbená u příslušníků právní profese, protože u nich dochází ke konfrontaci filmu s realitou a ztrátě zájmu kvůli nerealističnosti. Tenhle jev je přirozenou reakcí vycházející ze zkušenosti, že pokud toho o tématu vím já jako posluchač více než vypravěč, nemá smysl ho poslouchat⁶⁹. Nicméně je potřeba si uvědomit, že se zde nejedná o dokumenty a cílem tvůrců není natočit dokonalý obraz soudního líčení nebo jiného procesu, ale vyprávění zajímavého, a i pro laiky srozumitelného příběhu. U těchto filmů je samozřejmě zásadním faktorem zajímavý případ ideálně s ideologickým přesahem, který u diváka vede k zamyšlení po skončení filmu. Takovým je například *Je to i můj život*⁷⁰, kde je dvanáctiletá dcera nucena žalovat o právo rozhodovat o vlastním těle a nedarovat sestře ledvinu. Nebo *Popírání Holocaustu*⁷¹, kde se střetává právo na svobodu projevu s právem na ochranu osobnosti v případě poněkud bizarního „historika“ který se domáhá zadostiučinění újmy, která mu vznikla údajně neoprávněným označením za popíratele holocaustu. Většina právních filmů se opravdu drží vybraného právního sporu a sleduje ho až ke konečnému rozhodnutí jako *Dáma ve zlatém*⁷², *Difret*⁷³, nebo *Dokažte mi vinu*⁷⁴. U jiných ovšem právo nakonec ustupuje do pozadí a vedení se ujímá slušnost, morálka a rozumná dohoda jako u *Black or White*⁷⁵, nebo *Pozdravů ze spermabanky*⁷⁶. Já osobně mám slabost pro neobvyklé věci, což v kontextu téhle práce jsou bezpochyby komedie se zápletkou z právního prostředí jako *Ted 2*⁷⁷, nebo *Pozdravy ze spermabanky*⁷⁸. Myslím, že jsou to oba kvalitní filmy, které krásně spojují zábavu a zajímavý právní námět, konkrétně hranice lidskosti a zplození několika set dětí darováním spermatu. *Porota*⁷⁹ potom nabízí unikátní pohled na systém porotního soudnictví, kdy se v daném případě snaží stranám sporu prodat

⁶⁹ Opět o tomto jevu píše řada autorů například i Elkins, J.R. na straně 833 (*Reading/Teaching Lawyer Films*, 2003)

⁷⁰ *Je to i můj život* [film]. Režie Nick Cassavetes. USA, 2009 (Cassavetes, 2009)

⁷¹ *Popírání holocaustu* [film]. Režie Mick Jackson. UK/USA, 2016 (Jackson, 2016)

⁷² *Dáma ve zlatém* [film]. Režie Simon Curtis. UK, 2015 (Curtis, 2015)

⁷³ *Difret* [film]. Režie Zeresenay Mehari. Etiopie/USA, 2014 (Mehari, 2014)

⁷⁴ *Dokažte mi vinu* [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

⁷⁵ *Black or White* [film]. Režie Mike Binder. USA, 2014 (Binder, 2014)

⁷⁶ *Pozdravy ze spermabanky* [film]. Režie Ken Scott. USA, 2013 (Scott, 2013)

⁷⁷ *Ted 2* [film]. Režie Seth MacFarlane. USA, 2015 (MacFarlane, 2015)

⁷⁸ *Pozdravy ze spermabanky* [film]. Režie Ken Scott. USA, 2013 (Scott, 2013)

⁷⁹ *Porota* [film]. Režie Gary Fleder. USA, 2003 (Fleder, 2003)

rozhodnutí poroty dokonce hned dva konkurenti, což je výjimečný námět, který je i relativně zajímavě zpracován. Erin Brockovich⁸⁰ a Dokažte mi vinu⁸¹ jsou filmy na pomezí těchto kategorií, jejichž hlavní postavou není právník, a tak jsem je zařadil spíše sem do filmů o právu. Erin by se hodila spíše do filmů o právnících, ale ona právnička není, a tak jsem ho zařadil sem. Erin se přímo podílí na jedné z největších hromadných žalob v historii, ačkoliv není právnička a kdyby tolik nehrála na strunu ženy oběti ve světě ovládaném muži a archetyp silné ženy mohlo jít určitě o velmi osvěžující film. Kdežto Dokažte mi vinu jistě osvěžující je, jediný člen jedné z největších mafiánských rodin se hájí sám proti obvinění z účasti na organizované zločinecké skupině. Námět sám o sobě a fakt, že scény před soudem jsou podle reálného soudního záznamu jednoho z nejdelších procesů v historii americké justice dohromady vytvářejí zajímavou podívanou, jejímuž výsledku je mi pořád zatěžko uvěřit. Zvláště interakce Jackieho⁸² a Bena⁸³ jsou velmi zajímavé, Ben se snaží minimalizovat škody které Jackie páchá tím, že je sám sebou. Film Konspirátor je taky hodně na pomezí, ale nakonec patří také spíše do kategorie filmů o právu, protože se přeci jen zaměřuje na konkrétní případ v rámci, něhož dochází k vývoji hlavní postavy. Stejně jako Philadelphia⁸⁴ a Její případ⁸⁵, které mají společné téma diskriminace a boj proti ní. Philadelphia patří mezi to nejlepší co se dá z filmů o právu vůbec vidět hlavně kvůli realistickému přístupu. Její případ jde až za hranici uvěřitelnosti v utrpení hlavní postavy, která je pronásledována šovinismem od znásilnění na střední škole, přes násilnického manžela až k diskriminaci v práci. Marshall⁸⁶ se taky věnuje diskriminaci, konkrétně Afroameričanů, ale spadá do kategorie filmů o právnících, protože hlavní pozornost je upřena právě na Thurgooda Marshalla⁸⁷ jako Afroamerického obhájce a jeho boj za rovnoprávnost vedený ze soudní síně. Philadelphia i Její případ brojí proti diskriminaci právě v soudní síni a výsledek tedy závisí na jednom soudním rozhodnutí, oproti tomu Marshall ten proces pouze využívá k medializaci diskriminace a výsledek jeho snažení tedy není nezbytně vázán na výsledek konkrétního soudního sporu.

⁸⁰ Erin Brockovich [film]. Režie Steven Soderbergh, USA, 2000 (Soderbergh, 2000)

⁸¹ Dokažte mi vinu [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

⁸² Hlavní postava filmu – Dokažte mi vinu [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

⁸³ Obhájce údajné hlavy mafiánské rodiny ve filmu – Dokažte mi vinu [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

⁸⁴ Philadelphia [film]. Režie Jonathan Demme. USA, 1993 (Demme, 1993)

⁸⁵ Její případ [film]. Režie Niki Caro. USA, 2005 (Caro, 2005)

⁸⁶ Marshall [film]. Režie Reginald Hudlin. USA, 2017 (Hudlin, 2017)

⁸⁷ Hlavní postava filmu – Marshall [film]. Režie Reginald Hudlin. USA, 2017 (Hudlin, 2017)

3.2 Obraz právníků v souvislostech

Základní rozdělení postav na kladné a záporné je značně zjednodušené, ale pořád použitelné. Pro mě je kladná postava taková, která při rozhodování bere ohled i na jiné než vlastní zájmy. Motivace je všechno, pokud má postava ušlechtilé záměry a selže zůstává pořád kladnou postavou v závislosti na konkrétních okolnostech třeba hloupější nebo neznalou, ale nikdy se tímto způsobem nezmění na zápornou. Stejně tak pokud je postava motivována pouze svými zájmy a v podstatě tedy náhodou prospěje i někomu jinému, neudělá to z ní samo o sobě postavu kladnou, na to by muselo dojít k nějakému vývoji té postavy a její motivace. Samozřejmě reálně se ty motivace mísí dohromady, lidé se vyvíjejí v průběhu času a nalézt tedy čistě dobrého či špatného člověka je prakticky nemožné. Podobně i filmové postavy povětšinou nejsou černobílé a hledají nějaký rozumný kompromis, který jim umožňuje maximalizovat zájmy svoje a svých blízkých takovým způsobem, aby to co nejméně zasahovalo do zájmů ostatních. Jinými slovy tedy hledají nějaký kompromis, nebo hranici kam až jsou ochotni jít k dosažení svých cílů.

Typy postav se tedy pohybují na škále od absolutního sobce k někomu naprosto nesobeckému. Příkladem maximálně záporné postavy je sám ďábel neboli John Milton⁸⁸. Od začátku má jasný cíl získat absolutní moc a je ochoten pro to udělat cokoli, konkrétně lhát, krást, zabíjet a jako takový malý bonus si ke konci filmu přidá ještě znásilnění. Bohužel pro kladnou postavu ve filmech (které jsou součástí práce) nenajdeme přímo anděla či dokonce boha, takže se musíme spokojit s Jamesem Donovanem⁸⁹. On sám je až neuvěřitelně nesobecký, už tím že přijme případ naprosto mimo svou běžnou agendu, kterého se všichni chtějí zbavit. On ten případ k naprostému šoku celé společnosti opravdu aktivně obhajuje a vydrží i ten masivní tlak, kterým se ho okolí snaží přimět k pasivitě. Vrcholem všeho pak je jeho ochota odjet vyjednávat do Východního Německa, kde mu jde i o život, aby zajistil výměnu sovětského špióna za americké občany. Tohle všechno dělá proto, že je to správná věc a nevykazuje žádné vlastní vedlejší zájmy jako touhu po slávě nebo peněžní odměně. Takto jsou tedy vymezeny extrémní a zbytek postav se pohybuje na škále mezi nimi. Dále existují postavy, které jednají s nějakým vyšším cílem, který se jich dotýká, ale je větší, než oni sami jako například Thurgood Marshall⁹⁰

⁸⁸ Postava ďábla z filmu – Ďáblův advokát [film]. Režie Taylor Hackford. USA/Německo, 1997 (Hackford, 1997)

⁸⁹ Hlavní postava filmu – Most špiónů [film]. Režie Steven Spielberg. USA/Německo/Indie, 2015 (Spielberg, 2015)

⁹⁰ Hlavní postava filmu – Marshall [film]. Režie Reginald Hudlin. USA, 2017 (Hudlin, 2017)

bojuje za práva Afroameričanů a za ukončení diskriminace, nebo Meaza Ashenafi⁹¹ za práva žen a vylepšení jejich postavení ve společnosti na pomalé cestě za vzdálenou rovnoprávností. Zařadil bych sem i Anthonyho Juliuse a Richarda Ramptona⁹² kteří ve filmu *Popírání holocaustu* chrání historii a postavení Židů jako plnoprávných členů společnosti i lidské rasy jako celku. Jinak je samozřejmě nejtypičtější motivací zajištění vlastních zájmů ať už jde o životní náklady sebe a rodiny, získání prestiže, jména, případně postavení ve společnosti, nebo ochrana již nabytých statků před odhalením způsobu jejich nabytí. Takhle motivace, ač sobecká je naprosto přirozená a nutně se vyskytuje u všech alespoň trochu realistických postav. Pak tedy jde o právě o hledání hranic a sloučení vlastních zájmů se zájmy ostatních co nám napoví, která postava je ještě kladná a která už ne. Například Randy Schoenberg⁹³ je bezpochyby kladnou postavu, která ale bere do úvahy i vlastní zájmy a kdyby se nejednalo o obrazy za stamilióny dolarů, tak by se tomu případu nikdy nevěnoval. Záleží také na konkrétní situaci, například postava se silným morálním přesvědčením se může dostat do situace, kdy musí udělat kompromis a slevit ze svých morálních zásad. Tak je prezentován i Rudy Baylor⁹⁴, kdy čerstvě po studiích nastoupí do advokátní kanceláře, která je jasně za hranicí zákona a honí ambulance, aby utržil provizi za nového klienta, ovšem později když si může vybrat, zvolí právě morální cestu. Pak jsou také postavy záporné jako Ben Cahill⁹⁵, který se při rozhodování řídí od začátku do konce pouze svým vlastním zájmem, získá jedinečnou příležitost učinit přítrž obcházení zákona o testování léčiv a místo toho myslí pouze na peníze a vlastní kariérní postup, což se mu záhy vymstí. Joanne Galloway⁹⁶ je v tomhle ohledu velmi zajímavou postavu, ač je prezentována jako velmi morální nechá se při určování strategie ovlivnit vlastní morální povýšeností a v praxi tak bezdůvodně ohroží zájmy svých klientů.

Celkově tedy převažují postavy kladné, které se snaží nějakým způsobem přispět k budování lepšího světa, ovšem s přihlédnutím k vlastním možnostem a zájmům. Shrnutí všech postav by určitě vyznělo kladně, je pravda, že většina má vlastní problémy a prochází vývojem, ale to už k životu i imaginárních postav patří.

⁹¹ Postava obhájkyň ve filmu – *Difret* [film]. Režie Zeresenay Mehari. Etiopie/USA, 2014 (Mehari, 2014)

⁹² Postava právníků z filmu – *Popírání holocaustu* [film]. Režie Mick Jackson. UK/USA, 2016 (Jackson, 2016)

⁹³ Postava advokáta z filmu – *Dáma ve zlatém* [film]. Režie Simon Curtis. UK, 2015 (Curtis, 2015)

⁹⁴ Hlavní postava filmu – *Vyvolávač deště* [film]. Režie Francis Ford Coppola. USA/Německo, 1997 (Coppola, 1997)

⁹⁵ Hlavní postava filmu – *Provinění* [film]. Režie Shintaro Shimosawa. USA, 2016 (Shimosawa, 2016)

⁹⁶ Postava obhájkyň z filmu – *Pár správných chlapů* [film]. Režie Rob Reiner. USA, 1992 (Reiner, 1992)

3.3 Realita nebo fikce?

Otázka, zda je takovýto obraz v souladu s realitou je opravdu složitá, už jenom proto, že každý má vlastní představu o realitě, která se utváří a proměňuje v průběhu života. Nejde o fakta jako taková, ale o to, co se skrývá mezi nimi. Jaké jsou jejich důvody? Jak jsou spojené? Jak věci doopravdy fungují? Co je jenom na papíře a jak to funguje doopravdy? Fakta lze ověřit, ovšem nato je třeba vědět kde a mít vůli a chuť je ověřovat. V poslední době navíc můžeme sledovat úpadek reálného zpravodajství a s tím spojený úbytek ověřených informací, kterých se nám každý den dostává, a naopak růst informační role sociálních sítí v řadě případů úplně nahrazujících roli médií. Fakta jako taková lze těžko rozporovat, ovšem lze je zlehčovat, odvádět pozornost jinam, obviňovat ty kdo je prezentují ze zaujatosti a využít další spoustu technik k rozptýlení pozornosti jim věnované. Já tedy mohu filmy porovnávat s vlastní omezenou představou o realitě, která vychází z mých vlastních zkušeností, vzdělání, domněnek a pocitů. Navíc jsem ani nepodnikl závažný výzkum všech právních řádů zemí, ve kterých se mnou vybrané filmy odehrávají. Samozřejmě jedním ze zásadních faktorů pro toto rozhodnutí byla úspora času, ale domnívám se že i kdybych nakrásně chtěl dopodrobna rozebrat všechny filmy z hlediska jejich souladu s právem států kde se odehrávají, tak bych stejně neměl sebemenší šanci odhalit všechny možné nesrovnalosti které ve filmech odborník jistě najde. Navíc pro mě hrají roli pouze zásadní nesrovnalosti, protože se nakonec nejedná o dokumenty, jejichž cílem by bylo vytvořit dokonalý obraz soudního řízení v tom kterém státě a roce. Jedná se o příběhy vyprávěné se zaměřením na širokou veřejnost, které bývají odchylky od reálného procesu pochopitelně ukradené, a tak logicky často tyto věci končí na okraji zájmu produkce. Takže z mého pohledu jsou logicky mnou vybrané filmy povětšinou spíše realistické, ty vyloženě nerealistické jsou podle mě pouze dva. Asi každému je předem jasné proč sem spadá *Ďáblův advokát* a *Její případ* podle mě naprosto zbytečně maximalizuje viktimizaci hlavní postavy, která se zřejmě narodila pod velmi nešťastnou hvězdou falického tvaru. Zbytek má k realitě blíže než k fikci. Popisují právní procesy v nich probíhající natolik rozumně, že to lze považovat za dostatečně blízko k realitě, alespoň dle mého skromného názoru. Jsou i filmy co jdou o krok dál a například jednání před soudem zobrazují podle autentických soudních protokolů, takže jsou v těchto částech hyper-realistické, jinak samozřejmě existují dokumenty o soudních jednáních, například o Norimberských procesech, těmi jsem se ale v práci nezabýval, protože řekněme si upřímně že veřejnost se na ně zrovna do kin nepohrne, i kdyby je tam

nakrásně hráli. Myslím, že mnou vybrané filmy zdařile balancují na hraně reality a fikce a jsou tedy vhodné k získání nějakého základního povědomí o právu a soudním procesu, který zobrazují.

Proces výběru právního zástupce zobrazuje řada filmů. Philadelphia ze strany klienta, kterého se navíc ze začátku zdá nikdo zastupovat nechce. V případě Dámy ve zlatém pak nastává obvyklá varianta volby prospěšné pro obě strany, což je zdaleka reálně nejčastější varianta. Jinak ale také o výběru rozhoduje buď advokát sám (Prvotní Strach⁹⁷, Soudce⁹⁸) nebo třetí typicky nadřízená osoba (Marshall⁹⁹, Hartova válka¹⁰⁰, Most špiónů¹⁰¹, Pár správných chlapů¹⁰²). Samozřejmě klient musí souhlasit, ale ve výše zmíněných případech výběr provádí jiná osoba. V případě Dokažte mi vinu¹⁰³ se pak klient rozhodne raději ušetřit na honoráři obhájce za jehož obhajoby skončil na 30 let ve vězení a raději se hájí sám. Všechny tyto možnosti jsou reálně teoreticky možné, s otázkou nad obhajobou sebe sama v takto závažném případě. Dává smysl z hlediska klienta, kdy prakticky stejně počítá dopředu s odsouzením, respektive nevěří že mu schopnosti jeho obhájce zajistí dostatečně velkou šanci na zproštění viny v poměru k jeho honoráři.

3.4 Vliv filmů na reálné vztahy mezi zástupcem a zastoupeným

Jak jsem psal výše každý má nějakou představu o realitě, pokud s něčím nemáme vlastní zkušenosti jsme závislí při jejím vytváření na zkušenostech ostatních, zprostředkovaných buď přímým vyprávěním, zprávami, nebo právě na příbězích prezentovaných ve formě filmu, literatury, umění. Vzhledem k tomu že reálně se s právníky, zvláště při výkonu jejich profese často nesetkáváme, hrají velkou roli při vytváření představy o nich právě sekundární zkušenosti a příběhy. Ty tak mají zásadní vliv na tu prvotní představu, kterou konfrontujeme s realitou, když k takovému setkání dojde a mohou ho tedy usnadnit, nebo naopak zkomplikovat. Například pokud bych měl velmi negativní představu a šel za advokátem s tím, že ze mě bude chtít vyždímat maximum peněz může to zásadním způsobem zkomplikovat vzájemnou komunikaci, vést k nepochopení, a nakonec i k oboustranné nespokojenosti. Filmy tedy mohou mít a mají vliv na vztah právník-klient. Hlavně tedy na straně klienta, těžko si představit, že by nějak zásadně pomohli právníkovi

⁹⁷ Prvotní Strach [film]. Režie Gregory Hoblit, USA, 1996 (Hoblit, 1996)

⁹⁸ Soudce [film]. Režie David Dobkin. USA, 2014 (Nolan, 2014)

⁹⁹ Marshall [film]. Režie Reginald Hudlin. USA, 2017 (Hudlin, 2017)

¹⁰⁰ Hartova válka [film]. Režie Gregory Hoblit. USA, 2002 (Hoblit, 2002)

¹⁰¹ Most špiónů [film]. Režie Steven Spielberg. USA/Německo/Indie, 2015 (Spielberg, 2015)

¹⁰² Pár správných chlapů [film]. Režie Rob Reiner. USA, 1992 (Reiner, 1992)

¹⁰³ Dokažte mi vinu [film]. Režie Sidney Lumet. Německo/USA, 2006 (Lumet, 2006)

poskytnout klientovi lepší službu. Maximálně snad usnadnit komunikaci z jeho strany větším pochopením pro obavy klienta, které mu ale nedá film sám o sobě, až následná analýza dopadu, jaký může mít na klientovu představu o realitě. Navíc advokát samozřejmě má zkušenosti s komunikací s klienty, protože to je naprosto nezbytná součást jeho práce, takže mu film těžko pomůže lépe s nimi komunikovat. Klientům na druhé straně může pomoci hodně, odhaluje více pozadí práva. Že v právu nejde o výsledek, ale o proces, který když se dodrží je správný i výsledek. Umožňuje porozumět tomu, že pokud využiji služeb advokáta nekupuji si výsledek, jako například u truhláře, ale pouze jeho čas. Že i když si najmu toho nejlepšího odborníka a ten odvede dokonalou práci nemusí to znamenat, že výsledek bude podle mých představ. Ono to samozřejmě svádí k tomu myslet si opak, dnes ať už kupuji jakékoliv zboží mám tak široký okruh práv a k dispozici tolik informací, že nemusím mít strach, že bych nedostal to, co jsem si objednal. Verdikt se ale tímto způsobem kupovat nedá, tedy pokud nejsme ve filmu *Porota*¹⁰⁴ a ani tam bych neměl právo na vrácení zboží do čtrnácti dnů bez udání důvodu. Samotná struktura vztahu advokát-klient je velmi zajímavá, a i do ní se dá nahlédnout například ve filmu *Popírání holocaustu*¹⁰⁵, který se mimo jiné zabývá právě strategií pro soudní líčení a procesem jejího určování. Anthony Julius¹⁰⁶ tam seznamuje svoji klientku s návrhem strategie a následně probíhá její doladování společnými silami. Tak by to mělo vypadat, ačkoliv poslední slovo má vždycky klient, přeci jen logicky většinou dá na radu svého zástupce, nakonec proto si ho přece platí, aby mu radil v odborných věcech. Tenhle způsob funguje prakticky v každém vztahu odborník-laik, ať už jde o vztah lékaře a pacienta nebo vztah architekt-klient. Kde pacient také musí předem vyslovit souhlas s jakýmkoliv zákrokem, ale lékař se rozhoduje, jaký zákrok provede. Stejně tak právník předkládá nějaké možnosti postupu, vysvětluje je klientovi s tím, že doporučuje nějakou z nich a klient souhlasí většinou. Nakonec vždycky musí dojít k nějaké shodě na dalším postupu, protože klient sice má poslední slovo, ale ten daný příslušník určitého povolání nese odpovědnost za jeho řádný výkon.

¹⁰⁴ *Porota* [film]. Režie Gary Fleder. USA, 2003 (Fleder, 2003)

¹⁰⁵ *Popírání holocaustu* [film]. Režie Mick Jackson. UK/USA, 2016 (Jackson, 2016)

¹⁰⁶ Postava právníka z filmu – *Popírání holocaustu* [film]. Režie Mick Jackson. UK/USA, 2016 (Jackson, 2016)

3.5 Vliv filmů na právní vědomí

Samotná definice právního vědomí je složitá věc na pomezí práva a sociologie o které toho bylo napsáno hodně a téma pořád není zdaleka vyčerpáno. Pro účely této práce snad postačí definice, že „právní vědomí je souhrn představ o existenci, spravedlnosti a účelnosti právních norem a institucí, a to jak z hlediska jednotlivce, tak z hlediska skupiny či celé společnosti“ převzatá z diplomové práce Pavly Skládalové¹⁰⁷. Je v podstatě jediná možnost, jak by film mohl poškodit právní vědomí diváka, a to, pokud by ho mystifikoval a uvedl tím v omyl. Vzhledem k vybraným filmům je možné, aby divák byl uveden v omyl, pokud naprosto netuší, jak vypadá soudní řízení v České republice a získal by tedy představu, že se také používá porotní systém a vůbec pokud nemá ponětí o odlišnosti právních úprav v jednotlivých státech. Nicméně v dnešní době překypující informacemi, od kterých nás dělí napsání hesla a stisknutí tlačítka enter lze podobné omyly napravit doslova během minuty a tím se daný film jako zdroj informací změnil z negativního na pozitivní. Jediná vážnější dezinformace je ve filmu *Erin Brockovich*¹⁰⁸, kde hlavní hrdinka odebírá vzorky kontaminované půdy sama na soukromém pozemku bez jakéhokoliv povolení. Tady se jedná o naprosto zbytečné zjednodušení, které se už nedá snadno napravit, protože tohle není snadno vyhledatelné a tady tedy může opravdu dojít k nějakému trvalejšímu poškození právního vědomí jednotlivců.

Daleko větší je ovšem potenciální pozitivní vliv na právní vědomí. Přestože kvůli rozdílnosti právních řádů těžko z filmů, které jsou obsahem práce načerpáme nějaké znalosti o aktuálně platné úpravě v ČR, tak právě vyvolání zájmu o právní problematiku je základním přínosem těchto filmů pro právní vědomí. S tím, jak obsáhlé je dnešní právo, nelze ani rozumně očekávat v podstatě ani základní znalost práva které denně aktivně nepoužíváme. Už jenom katalog základních práv a svobod sám o sobě je natolik široký, že lze s úspěchem pochybovat o schopnosti veřejnosti je vyjmenovat. Žijeme ve světě, kde vstupujeme do právních vztahů každý den, ať už nástupem do metra, poslechem hudby, návštěvou oblíbené internetové stránky. To množství práva, co nás všechny obklopuje nelze pojmout, vyznat se v něm, ovládat ho. Tohle všechno potom logicky vede ke ztrátě zájmu veřejnosti o porozumění, jak právo funguje a orientaci pouze na výsledek. A tak když je veřejnost dostatečně zaujata nějakým právním tématem, které může přijít mimo jiné právě z filmu, je motivována zjistit, jak ono to právo v podobných případech

¹⁰⁷ SKLÁDALOVÁ, Pavla. *Právní vědomí jako znalost práva a mínění o právu*. Brno.2017. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta (Skládalová, 2017)

¹⁰⁸ *Erin Brockovich* [film]. Režie Steven Soderbergh, USA, 2000 (Soderbergh, 2000)

vlastně funguje a už to samo o sobě pomáhá právnímu vědomí, už ta úvaha je pozitivní. Myslím, že všechny mnou vybrané filmy jsou zajímavé a můžou tedy tenhle efekt mít samozřejmě v závislosti na preferencích konkrétního diváka. U některých je to samozřejmě pravděpodobnější, například taková *Philadelphie*¹⁰⁹ a má zajímavý příběh, navíc výborně odvyprávěný a jejím hlavním tématem je diskriminace o které jsou dostupné haldy informací, a to i přímo o diskriminaci v pracovních vztazích a neoprávněném ukončení pracovního poměru. Dalším podobně kvalitním kandidátem je *Dáma ve zlatém*¹¹⁰, což je skvěle natočený příběh o restituci uměleckých děl ukradených nacistickým režimem, který mě osobně šokoval tím, jak dlouho to Rakousku trvalo. Naprosto prvotřídní námět má také *Je to i můj život*¹¹¹, který se zabývá vytvořením jakési banky na orgány prostřednictvím umělého oplodnění a z toho pocházejícím následným sporem o právo rozhodovat o vlastním těle malé holčičky. Je opravdu o čem přemýšlet, hlavně co se týká morální stránky tohoto experimentu. Já prostě neodolám nezmínit *Teda 2*¹¹², který má téma zpracovávané často v žánru sci-fi, a to hranice lidství nad kterým se můžeme zamýšlet hodiny a zkoumat ho z hlediska nejrůznějších oborů a jako právní otázka je také nesmírně zajímavé a ač jde o téma velmi složité film ho nenásilně redukuje na otázku obohacení životů ostatních lidí se kterými Ted rozhodl sdílet svůj život. Film *Konspirátor*¹¹³ zase velmi zdařile rozebírá vztah moci a práva, konkrétně to, jak mohou mocní právo zneužívat a jak nebezpečným nástrojem může být moc v rukou bezskrupulózních jedinců. Celkově si tedy myslím, že tento efekt mnou vybrané filmy bezpochyby mají a jejich sledováním tedy dochází k rozšíření právního vědomí diváků.

ZÁVĚR

Původně jsem měl v úmyslu vytvořit jakýsi úplný přehled filmů týkajících se práva nebo s postavami právníků. Ale velmi rychle mi došlo, že je jednak prakticky nemožné všechny takové filmy najít, natož vidět, a co víc, že by taková práce byla zastaralá týden po odevzdání.

Nakonec tedy práce obsahuje 25 relativně zajímavých filmů, které mě nějakým způsobem zaujaly, a byl jsem schopen o nich napsat snad poměrně zajímavý krátký rozbor. Snažil

¹⁰⁹ *Philadelphia* [film]. Režie Jonathan Demme. USA, 1993 (Demme, 1993)

¹¹⁰ *Dáma ve zlatém* [film]. Režie Simon Curtis. UK, 2015 (Curtis, 2015)

¹¹¹ *Je to i můj život* [film]. Režie Nick Cassavetes. USA, 2009 (Cassavetes, 2009)

¹¹² *Ted 2* [film]. Režie Seth MacFarlane. USA, 2015 (MacFarlane, 2015)

¹¹³ *Konspirátor* [film]. Režie Robert Redford. USA, 2010 (Redford, 2010)

jsem se o minimální překryv v tématice a myslím, že každý ze zastoupených filmů je něčím jedinečný a má co říct, i když to třeba neříká tak jasně nebo elegantně jak by mohl. Doufám, že práce upozorní na některé méně známé filmy a přinese zajímavou perspektivu u těch, které čtenář už viděl. Příběhy slouží člověku k předávání zásadních informací od nepaměti a tenhle skromný výběr by měl zjednodušit přístup k těmto nějakým způsobem spojených s právem.

Původně jsem vycházel z obrazu ve vlastní hlavě a představoval jsem si tedy archetypální postavu právníka (ve filmu nebo televizi) jako někoho kdo ohýbá právo ve vlastní prospěch zpravidla za účelem monetární satisfakce. Když o tom zpětně přemýšlím, pravděpodobně za to může seriál *Kravatáci*¹¹⁴, jehož několik sérií jsem předtím zhlédl a sbírka zjednodušených postav právníků ve filmech, kde právo hraje malou roli. Samozřejmě nesmím zapomenout na prakticky všechny detektivní seriály, kde příslušníci právního stavu většinou vyžadují naprosto zbytečně vypadající důkazy – když vyšetřovatel už přece dávno ví, kdo je pachatelem, nebo využívají právní kličky k jeho osvobození s vidinou tučné odměny.

V rámci vypracování práce jsem přišel nato, že ten obraz není zdaleka tak tmavý, jak se původně zdálo, více o konkrétních postavách a zhodnocení celkového obrazu podávaných filmy v této práci čtenář najde ve třetí kapitole. Jsem rád že jsem si práci zvolil, hodně jsem se při práci na ní poučil a doufám, že se líbila i vám jako čtenářům a minimálně vám usnadnila výběr filmu na sobotní večer a snad přinesla i nějaké nové poznatky.

¹¹⁴ *Kravatáci* [Suits] [televizní seriál]. Režie Aaron Korsh. USA, 2011-

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použitých internetových zdrojů

Brightside Trust and Brightside Social Enterprise Ltd. What is the difference between a barrister and solicitor. *Bright Knowledge*. [Online] [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.brightknowledge.org/law/what-is-the-difference-between-a-barrister-and-solicitor>.

New York Times. 1996. Philadelphia makers settle suit. *New York Times*. [Online] 20. Březen 1996. [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.nytimes.com/1996/03/20/nyregion/philadelphia-makers-settle-suit.html>.

Powers, Rod. 2018. What to know about obeying an unlawful military order. *Balance Careers*. [Online] 31. Březen 2018. [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.thebalancecareers.com/military-orders-3332819>.

Pristin, Terry. 1996. Philadelphia screenplay suit to reach court. *New York Times*. [Online] 11. Březen 1996. [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.nytimes.com/1996/03/11/business/philadelphia-screenplay-suit-to-reach-court.html>.

Rangel, Jesus. 1988. All 20 acquitted in Jersey mob case. *New York Times*. [Online] 1988. [Citace: 8. Červen 2018.] <https://www.nytimes.com/1988/08/27/nyregion/all-20-acquitted-in-jersey-mob-case.html>.

United States Department of State. Foreign Sovereign Immunities Act. *Travel.State.Gov*. [Online] United States Department of State. [Citace: 10. Červen 2018.] <https://travel.state.gov/content/travel/en/legal/travel-legal-considerations/international-judicial-asst/Service-of-Process/Foreign-Sovereign-Immunities-Act.html>.

2. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č.221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

3. Seznam ostatních zdrojů

American Bar Association. Top 25 movies. *Aba Journal*. [Online] [Citace: 12. Srpen 2018.] <http://www.abajournal.com/gallery/top25movies/88>.

Apted, Michael. 1991. *Causa Wardových [Class Action]*. Interscope Communications, Twentieth Century Fox, 1991.

Binder, Mike. 2014. *Black or White*. BlackWhite, Sunlight Productions, Treehouse Films, Venture Forth, 2014.

Brightside Trust and Brightside Social Enterprise Ltd. What is the difference between a barrister and solicitor. *Bright Knowledge*. [Online] [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.brightknowledge.org/law/what-is-the-difference-between-a-barrister-and-solicitor>.

Caro, Niki. 2005. *Její případ [North Country]*. Warner Bros., Industry Entertainment, Participant Media, Nick Wechsler Productions, 2005.

Cassavetes, Nick. 2009. *Je to i můj život [My Sister's Keeper]*. Curmudgeon Films, Gran Via Productions, Mark Johnson Productions, 2009.

Coppola, Francis Ford. 1997. *Vyvolávač deště [The Rainmaker]*. Constellation Entertainment, Douglas/Reuther Productions, American Zoetrope, 1997.

Curtis, Simon. 2015. *Dáma ve zlatém [Woman in Gold]*. Origin Pictures, BBC Films, 2015.

Demme, Jonathan. 1993. *Philadelphia*. Tristar Pictures, Clinica Estetico, 1993.

Drápal, Jakub. 2012. Filmy o právnících. *Jiné právo*. [Online] 10. Červenec 2012. [Citace: 12. Srpen 2018.] <http://jinepravo.blogspot.com/2012/07/jakub-drapal-filmy-o-pravnicich.html>.

Fleder, Gary. 2003. *Porota [Runaway Jury]*. Regency Enterprises, New Regency Pictures, Epsilon Motion Pictures, 2003.

Gilroy, Tony. 2007. *Michael Clayton*. Mirage Enterprises, Section Eight, Samuels Media, Castle Rock Entertainment, Clayton Productions, 2007.

Hackford, Taylor. 1997. *Ďáblův advokát [The Devil's Advocate]*. Warner Bros., Regency Enterprises, Kopelson Entertainment, Taurus Film, Monarchy Enterprises B.V., New Regency Pictures, 1997.

Hoblit, Gregory. 2002. *Hartova válka [Hart's War]*. Cheyenne Enterprises, David Foster Productions, David Ladd Films, Metro-Goldwyn-Mayer, 2002.

—. 1996. *Prvotní strach [Primal Fear]*. Paramount Pictures, Rysher Entertainment, 1996.

Hudlin, Reginald. 2017. *Marshall*. Chestnut Ridge Productions, China Wit Media, Starlight Media, Super Hero Films, 2017.

Jackson, Mick. 2016. *Popírání holocaustu [Denial]*. BBC Films, Krasnoff / Foster Entertainment, Participant Media, Shoebox Films, 2016.

Jewison, Norman. 1979. *...a spravedlnost pro všechny [...and justice for all]*. Columbia Pictures, 1979.

Limberk, Václav. 2013. Top 10: Soud a právníci ve filmu. *Filmserver.cz*. [Online] 1. 12 2013. [Citace: 12. Srpen 2018.] <http://filmserver.cz/clanek/6577/top-10-soud-a-pravnici-ve-filmu/>.

Lumet, Sidney. 2006. *Dokažte mi vinu [Find me guilty]*. Yari Film Group Releasing, BDE Entertainment, Bob Yari Productions, Syndicate Films International, Crossroads Entertainment (II), Three Wolves Productions, MHF Zweite Academy Film, One Race Productions, Bob DeBrino Entertainment, 2006.

MacFarlane, Seth. 2015. *Ted 2*. Universal Pictures, Media Rights Capital, Fuzzy Door Productions, Bluegrass Films, Smart Entertainment, 2015.

Mehari, Zeresenay. 2014. *Difret*. Haile Addis Pictures, Truth Aid, 2014.

New York Times. 1996. Philadelphia makers settle suit. *New York Times*. [Online] 20. Březen 1996. [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.nytimes.com/1996/03/20/nyregion/philadelphia-makers-settle-suit.html>.

Nolan, Christopher. 2014. *Soudce [The Judge]*. Warner Bros., Big Kid Pictures, Team Downey, Village Roadshow Pictures, 2014.

Powers, Rod. 2018. What to know about obeying an unlawful military order. *Balance Careers*. [Online] 31. Březen 2018. [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.thebalancecareers.com/military-orders-3332819>.

Pristin, Terry. 1996. Philadelphia screenplay suit to reach court. *New York Times*. [Online] 11. Březen 1996. [Citace: 31. Květen 2018.] <https://www.nytimes.com/1996/03/11/business/philadelphia-screenplay-suit-to-reach-court.html>.

Rangel, Jesus. 1988. All 20 acquitted in Jersey mob case. *New York Times*. [Online] 1988. [Citace: 8. Červen 2018.] <https://www.nytimes.com/1988/08/27/nyregion/all-20-acquitted-in-jersey-mob-case.html>.

Reading/Teaching Lawyer Films. **Elkins, J.R. 2003.** 28, Vermont : Vermont Law School, 2003.

Redford, Robert. 2010. *Konspirátor [The Conspirator]*. The American Film Company, Wildwood Enterprises, 2010.

Reiner, Rob. 1992. *Pár správných chlapů [A few good men]*. Columbia Pictures Corporation, Castle Rock Entertainment, 1992.

Scott, Ken. 2013. *Pozdravy ze spermabanky [Delivery Man]*. DreamWorks, Reliance Entertainment, Touchstone Pictures, 2013.

Shimosawa, Shintaro. 2016. *Provinění [Misconduct]*. Mike and Marty Productions, 2016.

Skládalová, Pavla. 2017. Právní vědomí jako znalost práva a mínění o právu. *Diplomová práce*. Brno : Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2017.

Soderbergh, Steven. 2000. *Erin Brockovich*. Universal Pictures, Columbia Pictures, Jersey Films, 2000.

Spielberg, Steven. 2015. *Most Špiónů [Bridge of spies]*. DreamWorks, Fox 2000 Pictures, Reliance Entertainment, Studio Babelsberg, Participant Media, TSG Entertainment, Amblin Entertainment, Marc Platt Productions, 2015.

United States Department of State. Foreign Sovereign Immunities Act. *Travel.State.Gov*. [Online] United States Department of State. [Citace: 10. Červen 2018.] <https://travel.state.gov/content/travel/en/legal/travel-legal-considerations/international-judicial-asst/Service-of-Process/Foreign-Sovereign-Immunities-Act.html>.

Obraz právníků ve filmu – Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá vybranými filmy z právního prostředí, nebo se zajímavými postavami právníků, které mě nějakým způsobem zaujaly a přišli mi dostatečně zajímavé, abych o nich napsal krátký rozbor.

Cílem práce je představit tyto filmy čtenáři, a to ve dvou fázích. Nejprve v tabulce, která obsahuje jejich přehledný seznam s označením, jakého oboru práva se týkají, stručným popisem obsahu, realističnosti, hodnocení kvality a státu původu. Ta má sloužit k výběru filmu ke zhlédnutí, a tak se tedy snaží o objektivní hodnocení kvality a stručný popis obsahu, který neubere na diváckém zážitku.

Následně potom v rozboru, který se zabývá především právní stránkou filmu a představenými postavami právníků, které podrobuje zkoumání jejich realističnosti, logiky postupu, správnosti chování a dalších aspektů. Úmyslně vynechávám dějové linie, které nesouvisejí s právem a nejsou potřebné k pochopení příběhu jako celku ve vztahu k jeho právním aspektům.

Ve třetí kapitole potom filmy dělím na filmy o právnících a právnícké film, porovnávám je mezi sebou a celkově se snažím o komplexnější rozbor jejich postav, respektive témat. Dále rozebírám vliv, jaký tyto filmy mohou mít na skutečné vztahy mezi zástupcem a zastoupeným, a nakonec na právní vědomí.

Tato práce je formálně rozdělena do tří kapitol, i když fakticky se jedná spíše o kapitoly dvě. Seznam filmů je vlastní kapitolou hlavně kvůli přehlednosti a usnadnění orientace v práci. Práce má tedy stěžejní kapitolu druhou s rozboru jednotlivých filmů a třetí, která jde více do hloubky a rozebírá filmy ve vzájemných souvislostech.

V úvodu vysvětluji, proč jsem si téma vybral a jakou jsem měl původní představu o obsahu práce. Dále jakou má práce skutečně strukturu, jak k jednotlivým částem přistupuji a vysvětluji některé používané pojmy. V závěru nejdříve vysvětluji změny oproti původnímu záměru a následně krátce hovořím o své původní představě o postavě typického právníka ve filmu ve srovnání s postavami, které jsou v mnou vybraných filmech opravdu zobrazeny.

Klíčová Slova:

Filmy o právu, Filmy o právnících, Obraz právníků ve filmu

Image of lawyers in movies – Abstract

This thesis focuses on selected legal (revolving around a legal issue or procedure) and lawyer (includes a well-established character who is a member of the legal profession) movies, that grabbed my attention and were interesting enough for me to write a short analysis of.

The aim of this paper is to present these movies to the reader in two stages. First in the table, that contains their lucid list marking the branch of law which they relate to, brief summary of their plot, how realistic they are, quality assessment and country of origin. This is supposed to be used during selection of a movie to watch, so I strive to remain as objective as possible in the quality assessment and offer a summary, that does not diminish the viewing experience.

Second in the analysis, that is focused on the legal side of the story and the characters of presented lawyers, who are being evaluated upon the logic and morality of their actions as well as how plausible their character is and other features. I deliberately omit storylines that are not essential to understanding the story as a whole and have little relevance to the legal side of it.

In the third chapter I divide the movies in two categories: lawyer movies and legal movies, compare them together and try to present a more complex analysis of their characters and topics. Furthermore, I examine the potential influence of those movies on real relationships between lawyers and their clients and finally the potential influence on legal consciousness.

This diploma thesis is formally divided into three chapters, even though in actuality there are only two. I kept list of movies in its own chapter in hopes of ensuring a better reading experience.

In the introduction, I explain why I chose this subject matter and what was my initial concept. Then I go into the actual composition of it, how I approach each part and explain certain used terms. In the conclusion, I first explain the changes to the initial concept and then briefly explain how my basic image of a typical lawyer in a movie compares to the actual characters presented in the movies I chose.

Klíčová slova:

Legal movies, Lawyer movies, Image of lawyers in movies